

Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2017 KRONOBERGS LÄN

Prognos för arbetsmarknaden 2018

Text: Mario Zetino, 010-488 20 14
Arbetsförmedlingen, Analysavdelningen

Eftertryck tillåtet med angivande av källa
Arbetsförmedlingen 2017-12-13

Innehåll

Sammanfattning	4
Konjunkturläget i Kronobergs län	6
Synkroniserad tillväxt i världsekonomin och högkonjunktur i Sverige	6
Starkt konjunkturläge även i Kronobergs län	6
Fortsatt stark efterfrågan på arbetskraft	7
Prognos över sysselsättning och arbetslöshet	9
Antalet sysselsatta fortsätter att öka	9
Arbetskraftsutvecklingen	11
Stora regionala skillnader	12
Näringsgrenar	13
Jord- och skogsbruk.....	13
Industri	13
Byggverksamhet	15
Privata tjänster	18
Offentliga tjänster.....	21
Befolkning och arbetskraft	23
Befolkningen	23
Arbetskraften.....	23
Arbetspendling över läns- och kommungräns	25
Utveckling de kommande åren.....	25
Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen	26
Arbetslöshetens utveckling	26
Arbetslöshetens sammansättning	27
Matchningsläget på länets arbetsmarknad	35
Bristsituationens utveckling på längre sikt	37
Fördjupning: Uppföljning av inskrivna arbetslösa efter ett år	39
Utmaningar på länets arbetsmarknad	41
Matchningen en utmaning på länets alltmer tudelade arbetsmarknad	41
Utrikes föddas inträde avgörande för länets arbetsmarknad.....	42
Motverka långa tider i arbetslöshet	43
Bilagor	44

Sammanfattning

Synkroniserad tillväxt i världsekonomin och högkonjunktur i Sverige

Under de senaste kvartalen har den globala ekonomin fortsatt att förbättras. Den ekonomiska aktiviteten är stigande i flera tillväxtekonomier och för första gången på tio år väntas i år samtliga OECD-länder visa positiv tillväxt. Flertalet framåtblickande internationella enkätbaserade förtroendeindikatorer har under 2017 fortsatt att visa styrka, vilket borgar för en bred positiv utveckling av den ekonomiska aktiviteten i världen också under 2018 och 2019.

Under 2017 har högkonjunkturen i den svenska ekonomin fortsatt att förstärkas. Aktiviteten i ekonomin fortsätter att vara hög och tillväxten har varit god under lång tid. Arbetsförmedlingens intervjuundersökning visar på en fortsatt tydlig optimism hos de privata arbetsgivarna. Såväl arbetsgivare inom de branscher som är mer beroende av den inhemska efterfrågan som de delar som påverkas mer av efterfrågan från utlandet förväntar sig en fortsatt god efterfrågan på varor och tjänster. Arbetsgivarna har även fortsatt mycket högt ställda anställningsplaner. Till detta kan läggas att stämningläget bland hushållen förstärkts ytterligare. Förutsättningarna för en fortsatt god utveckling av såväl tillväxten i ekonomin som av sysselsättningen är således goda. Detta innebär även att högkonjunkturen i den svenska ekonomin fortsätter att mogna under vår prognosperiod för 2018.

Ökad optimism bland länets arbetsgivare

I Kronobergs län visar den undersökning som Arbetsförmedlingens genomfört under hösten att optimismen bland länets privata arbetsgivare tagit fart. Förväntningsläget bland arbetsgivarna i Kronobergs län är mycket starkare än normalt och anställningsplanerna ligger både över rikets och över det historiska genomsnittet för länet. Samtidigt visar höstens undersökning bland länets arbetsgivare att bristen på efterfrågad kompetens skärpts rejält.

Sysselsättningen ökar under 2018

Den goda ekonomiska konjunkturen ger en fortsatt stark arbetsmarknad och sysselsättningen förväntas fortsätta att öka i länet under prognosperioden. Prognosen för 2018 är en ökning med 600 personer. Den starka konjunkturen bäddar för nya arbetstillfällena inom samtliga sektorer. Samtidigt tilltar bristen på efterfrågad kompetens i länet vilket bromsar sysselsättningsökningen under 2018 jämfört med 2017.

Svag minskning av arbetslösheten trots stark arbetsmarknad

Trots den goda konjunkturen och det starka läget på arbetsmarknaden kommer arbetslösheten att vara fortsatt relativt hög under 2018. Anledningen är att samtidigt som antalet arbetslösa personer som står nära arbetsmarknaden är nere på låga nivåer, har det stora antalet asylsökande som kom till Sverige och till länet under hösten 2015 börjat ge avtryck i antalet inskrivna arbetslösa. Under 2017 har antalet inskrivna arbetslösa som är födda i Sverige fortsatt att

minska och är nu nere på historiskt låga nivåer. Antalet arbetslösa som är födda utanför Sverige har däremot ökat. Prognosen är att utvecklingen fortsätter enligt samma mönster. Under 2018 bedöms andelen arbetslösa minska till 8,3 procent i slutet av 2018 från 8,4 i slutet av 2017.

Arbetslöshetens sammansättning

Arbetslöshetsnivå skiljer sig mellan olika åldersgrupper, där exempelvis ungdomars (18-24 år) arbetslöshet är högre än äldres (55-64 år). Yngre personer är i regel i början av sina arbetslivskarriärer och i en etableringsfas på arbetsmarknaden. Under den senaste tidens starka konjunkturläge har dock ungdomarnas position kraftigt förbättrats. Även mellan inrikes och utrikes födda är skillnaderna i nivåer på arbetslösheten stora. Inrikes födda har drygt 25 procentenheter lägre arbetslöshet än utrikes födda i Kronobergs län. Trots höga arbetslöshetssiffror gynnar det rådande konjunkturläget även många utrikes födda som går ut i arbete. Fler tillträder dock arbetskraften än antalet som går ut i arbete. Bland personer med olika utbildningsbakgrund är det också stora skillnader. För personer med enbart förgymnasial utbildning är situationen på arbetsmarknaden särskilt tuff med hög arbetslöshet som följd. En stor del av de inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen har också långa tider av arbetslöshet. Mer än hälften av de inskrivna arbetslösa har varit utan arbete i mer än ett halvår.

Utmaningar på en alltmer tudelad arbetsmarknad

Den goda konjunkturen som väntas fortsätta även under nästkommande år gör att utmaningarna på länets arbetsmarknad tillspetsas. Samtidigt som behovet av arbetskraft ökar faller inte arbetslösheten i samma utsträckning. Bakom det ligger ett rekryteringsbehov för särskilda kompetenser som många gånger inte matchar kompetensen som finns bland länets inskrivna arbetslösa. Brist på arbetskraft riskerar att skapa flaskhalsar för fortsatt sysselsättningsutveckling och tillväxt samt bromsa välfärdens finansiering.

Utmaningen behöver mötas från flera håll på olika nivåer. Matchningen av faktisk kompetens behöver förbättras samtidigt som den regionala matchningen breddas. För att minska glappet mellan vad arbetsgivare efterfrågar och kompetensen hos de arbetssökande kan olika insatser för att stärka de korttidsutbildades situation på arbetsmarknaden vara aktuella. Framförallt behöver det dock skapas förutsättningar för fler att slutföra en gymnasieutbildning. Fler behöver även välja utbildningsvägar som motsvarar behoven på arbetsmarknaden. Ansvaret delas av olika politikområden och omfattar en rad olika aktörer i samhället.

Utmaningarna på arbetsmarknaden omfattar även de utrikesföddas etablering på arbetsmarknaden. De utgör ett starkt potentiellt tillskott av arbetskraft för länets arbetsgivare i ett läge när efterfrågan på arbetskraft är stark och arbetslösheten bland inrikes födda är låg. Insatserna bör utgå från de enskilda individernas förutsättningar och behov. För en del behövs grundläggande utbildningsinsatser och för andra handlar det exempelvis om ekvivalering av tidigare utbildningar och validering av yrkeserfarenheter.

Även i ett gott konjunkturläge kvarstår också utmaningen att motverka långa tider i arbetslöshet.

Konjunkturläget i Kronobergs län

Sverige är en öppen ekonomi med en hög exportandel och ett starkt beroende av den ekonomiska utvecklingen i omvärlden. Efterfrågan på svenska varor och tjänster påverkas till stor del av konjunkturen internationellt, men basen är den inhemska marknaden och efterfrågan från företag och hushåll inom landet. Utvecklingen på arbetsmarknaden återspeglar konjunkturutvecklingen både internationellt och nationellt. Följande avsnitt redogör för de ekonomiska förutsättningarna under prognosperioden.

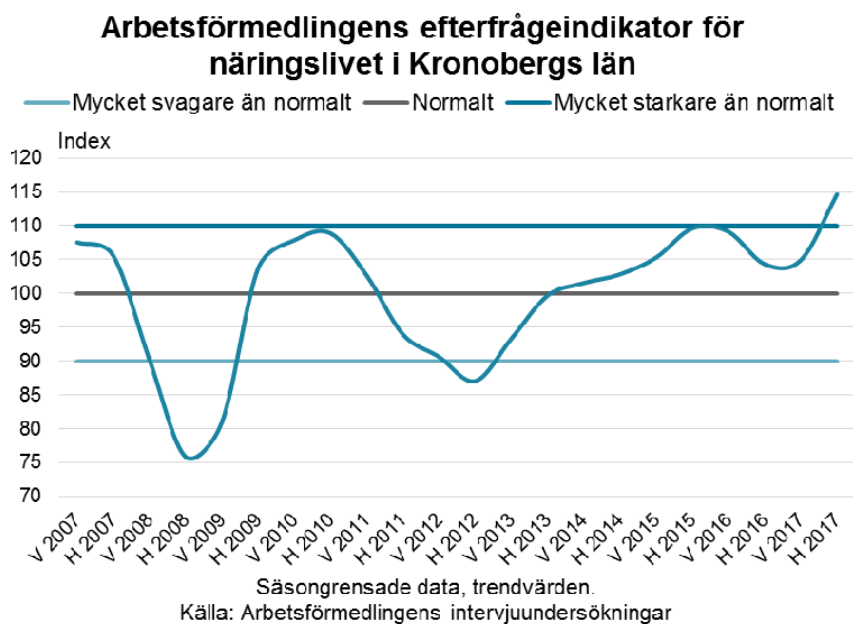
Synkroniserad tillväxt i världsekonomin och högkonjunktur i Sverige

Under de senaste kvartalen har bilden för den globala ekonomin fortsatt att förbättras. Att den ekonomiska aktiviteten åter är stigande även i flera tillväxtekonomier är viktiga pusselbitar i denna utveckling. Utvecklingen är således tydligt synkroniserad och för första gången på tio år väntas i år samtliga OECD-länder visa positiv tillväxt. Under 2017 har även flertalet framåtblickande internationella enkätbaserade förtroendeindikatorer fortsatt att visa styrka, vilket borgar för en bred positiv utveckling av den ekonomiska aktiviteten i världen också under 2018 och 2019.

Under 2017 har högkonjunkturen i den svenska ekonomin fortsatt att förstärkas. Aktiviteten i ekonomin fortsätter att vara hög och tillväxten har nu varit god under lång tid. Arbetsförmedlingens intervjuundersökning visar på en fortsatt tydlig optimism hos de privata arbetsgivarna. Såväl arbetsgivare inom de branscher som är mer beroende av den inhemska efterfrågan som inom de delar som påverkas mer av efterfrågan från utlandet förväntar sig en fortsatt god efterfrågan på varor och tjänster. Arbetsgivarna har även fortsatt mycket högt ställda anställningsplaner. Till detta kan läggas att stämningsläget bland hushållen förstärkts ytterligare. Förutsättningarna för en fortsatt god utveckling av såväl tillväxten i ekonomin som av sysselsättningen är således goda. Detta innebär även att högkonjunkturen i den svenska ekonomin fortsätter att mogna under vår prognosperiod

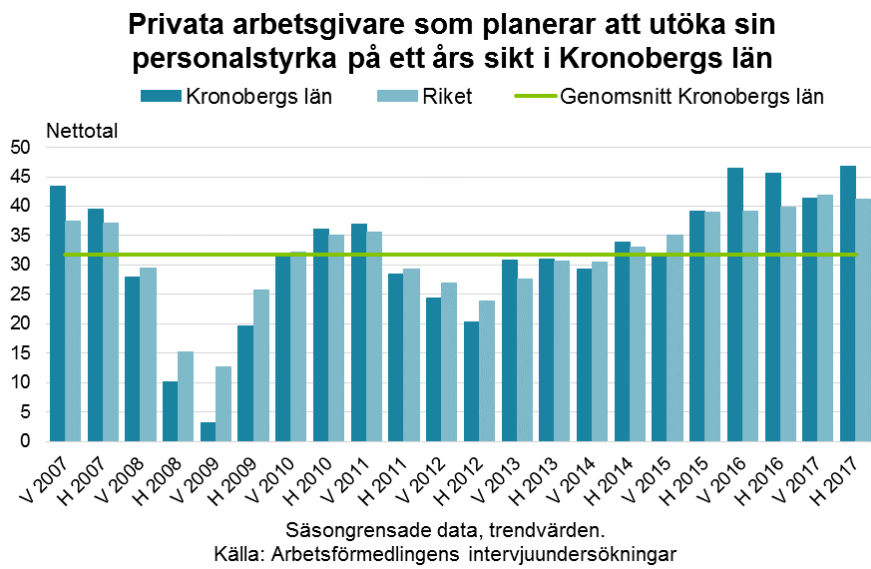
Starkt konjunkturläge även i Kronobergs län

För Kronobergs län visar Arbetsförmedlingens intervjuundersökning på en stark konjunktur med högt produktionsutnyttjande i länet och en het arbetsmarknad. Eventuell osäkerhet tycks ha avtagit under året och länets företag är starkt optimistiska. Företagens förväntningsläge ligger på den högsta nivån den varit på under den senaste 10 årsperioden, som är mycket över det normala. Arbetsförmedlingens efterfrågeindex som redovisas i diagrammet nedan bygger på de bedömningar som företagen i det privata näringslivet i länet har gjort av sin efterfrågan de kommande sex månaderna. Indexet har normaliserats och ett värde runt 100 tyder på en normaltillväxt i den regionala ekonomin. Nivåer över 110 tyder på en regional tillväxt mycket över det normala och nivåer under 90 tyder på en tillväxt mycket under det regionala genomsnittet.

Fortsatt stark efterfrågan på arbetskraft

Andelen företag i privat sektor som bedömer att de kommer att öka antalet anställda de kommande året har ökat de senaste mätningarna och ligger sedan ett par år tillbaka klart över det historiska snittet för Kronobergs län. När konjunkturläget är starkt gynnar det arbetsmarknaden i länet på bred bas. I princip samtliga sektorer av det privata näringslivet bedömer att de kommer att öka sin personalstyrka. Jämfört med riket är det dessutom fler företag som planerar att utöka sin personalstyrka i länet. Nedanstående diagram visar andelen företag som, enligt Arbetsförmedlingens prognosundersökning, avser att öka antalet sysselsatta under det kommande året uttryckt i netttotal (skillnaden mellan andelen företag som planerar att öka och andelen företag som planerar att minska personalstyrkan).

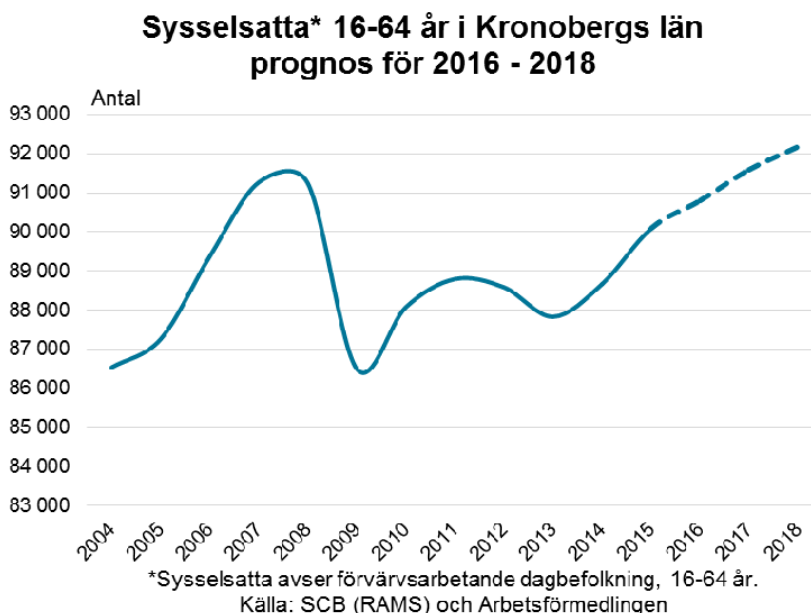

Prognos över sysselsättning och arbetslöshet

I detta avsnitt ges en framåtblickande prognos över sysselsättningsutvecklingen och arbetslöshetsutvecklingen i Kronobergs län. De huvudsakliga källorna till informationen är de drygt 435 intervjuade arbetsgivarnas egna bedömningar genom Arbetsförmedlingens prognosundersökning, SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik och Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik.

Antalet sysselsatta fortsätter att öka

Utvecklingen på arbetsmarknaden i Kronobergs län kan fortfarande beskrivas i relation till finanskrisen 2008/2009. Då byttes en stark ökning av arbetstillfällena i länet till vad som kan betecknas som en ekonomisk chock. Det industritunga länet förlorade på kort tid massor av jobbstillfällena och nivån på sysselsättningen sjönk snabbt. I och med de senaste årens återhämtning och starka konjunkturläge har jobben kommit tillbaka mätt i antalet sysselsatta. Jobbtillväxten under 2017 gör att sysselsättningen åter är ikapp och bedömningen är att det fortsatt goda konjunkturläget under 2018 kommer att innebära en jobbtillväxt med resultatet att sysselsättningen ökar över nivåerna från före krisen. Bedömningen är att sysselsättningen kommer att öka med 600 personer under 2018 och att sysselsättningen i länet kommer att ligga på strax över 92 000 personer.

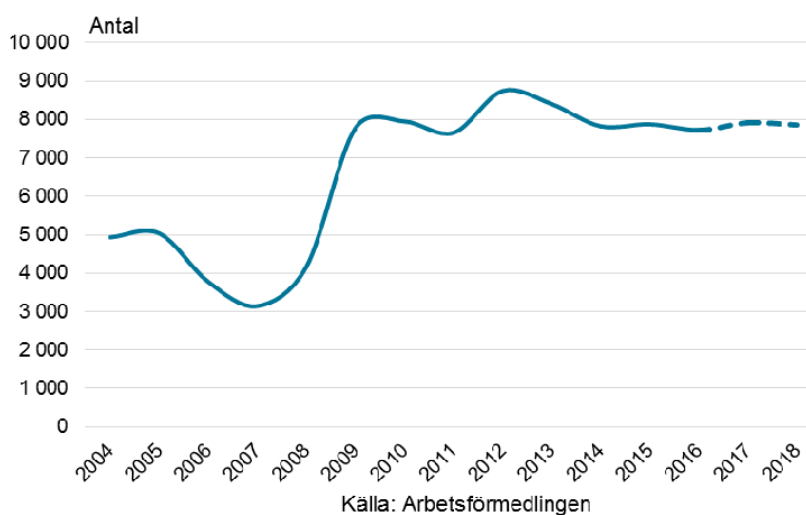
Svag minskning av arbetslösheten trots stark arbetsmarknad

Efter en utveckling där antalet inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen minskade under 2016 har arbetslöshetsnivån den senaste tiden i princip stannat på en konstant nivå. Det något paradoxala med en oförändrad arbetslöshet samtidigt som arbetstillfällena blir fler beror på att det samtidigt sker ett inflöde och ett utflöde av personer till och från Arbetsförmedlingen.

För inrikes födda är antalet inskrivna arbetslösa nere på historiskt låga nivåer. Det starka konjunkturläget de två senaste åren har bidragit till att de grupper som står nära arbetsmarknaden har lämnat Arbetsförmedlingen och gått ut i jobb. Samtidigt har antalet personer som tillkommit till arbetskraften varit många och då till största delen beroende på flyktinginvandringen som hade sin höjdpunkt hösten 2015. Det stora antalet asylsökande som kom under hösten 2015 har successivt skrivit in sig på Arbetsförmedlingen. Dessa personer är ett viktigt tillskott till länets arbetsmarknad, men vägen till ett arbete går för de allra flesta via en tid i arbetslöshet.

Av de mer resursstarka människorna som har flytt från exempelvis Syrien med eftergymnasial utbildning och arbetslivserfarenhet är många eftertraktad arbetskraft bland länets arbetsgivare. För dem kommer etableringen på svensk arbetsmarknad att gå betydligt fortare än för dem som har förgymnasial utbildning eller ingen utbildning alls. Även för nyanlända med utbildning behövs studier i svenska språket och validering av utbildning och arbetslivserfarenhet. Det bidrar till att de under den första tiden efter att de fått uppehållstillstånd kommer att vara inskrivna på Arbetsförmedlingen.

**Inskrivna arbetslösa 16-64 år i Kronobergs län
prognos för kv4 2017 och kv4 2018**

Under 2017 har antalet inskrivna arbetslösa som är födda i Sverige fortsatt att minska i en mycket god takt, medan antalet arbetslösa som är födda utanför Sverige har ökat. Det innebär att antalet inskrivna inrikes födda nu är nere på historiskt låga nivåer. Prognosen är att utvecklingen fortsätter enligt samma mönster. Under 2018 förväntas den goda konjunkturen åter bidra till att det totala antalet arbetslösa minskar något även om det hämmas av bristsituationen för många av de yrken som efterfrågas. Under sista kvartalet 2018 beräknas att antalet inskrivna kommer att uppgå till drygt 7 800 personer i åldern 16-64 år, vilket är en marginell minskning sedan 2017 eller ungefär 100 personer färre. Detta innebär att den relativa arbetslösheten kommer att ligga på ungefär 8,3 procent av arbetskraften i slutet av 2018.

Arbetskraftsutvecklingen

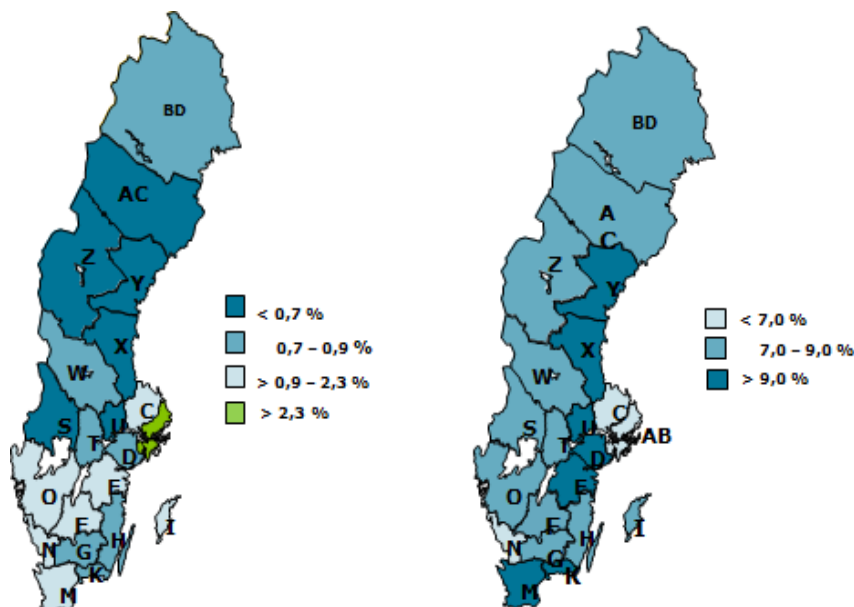
Kombinationen av ett fortsatt starkt konjunkturläge och befolkningstillväxt tyder på att arbetskraften i länet kommer att öka under 2018, men i något mer begränsad omfattning. En orsak till inbromsningen är att invandringen bedöms minska. Det gör att invandringen som motvikt till den demografiska effekten av pensionsavgångar inte blir lika stark. De yngre som tillträder arbetskraften är inte lika många som antalet personer som pensioneras de kommande åren, vilket begränsar arbetskraftens tillväxt.

Stora regionala skillnader

Från flera perspektiv kan landets arbetsmarknad beskrivas som tudelad. Ett av dessa perspektiv är det geografiska där de regionala arbetsmarknaderna uppvisar skiftande utveckling. Arbetsförmedlingen bedömer att sysselsättningen kommer att öka under 2018. Störst ökning väntas i de tre storstadslänen Stockholm, Skåne och Västra Götaland. Även arbetslöshetsnivåerna skiljer sig mellan länen, vilket kommer att vara fallet även framöver. Utvecklingen i Kronobergs län jämfört med riket och övriga län kan enklast beskrivas som att länet befinner sig i ett slags mellanläge. Det är inte lika stark tillväxt av arbetstillfällen som i storstadsregionerna, men utvecklingen är bättre än för exempelvis länen i norra Sverige. Mer om landets regionala utveckling finns att läsa i ett särskilt avsnitt i Arbetsförmedlingens prognos över riket.¹

Förväntad procentuell sysselsättningsförändring (16-64 år) mellan kvartal 4 2017 och kvartal 4 2018

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft, prognos kvartal 4 2018

AB	Stockholm	I	Gotland	U	Västmanland
C	Uppsala	K	Blekinge	W	Dalarna
D	Södermanland	M	Skåne	X	Gävleborg
E	Östergötland	N	Halland	Y	Västernorrland
F	Jönköping	O	Västra Götaland	Z	Jämtland
G	Kronoberg	S	Värmland	AC	Västerbotten
H	Kalmar	T	Örebro	BD	Norrbottn

¹ Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2017: www.arbetsformedlingen.se/prognoser

Näringsgrenar

I detta avsnitt ges en översikt av näringsstrukturen i länet och hur länets branscher har bedömt efterfrågeutvecklingen framöver i Arbetsförmedlingens prognosundersökning. I avsnittet redogörs också för bristsituationer på arbetsmarknaden där arbetsgivarna inte funnit rätt kompetens vid rekryteringar samt vilka konsekvenser bristen har haft.

Jord- och skogsbruk

Jord- och skogsbruk är små branscher i Sverige och de är beroende av den globala marknaden. Utvecklingen i omvärlden påverkar efterfrågan på såväl trä- och pappersvaror som på spannmål och livsmedel. I länet sysselsätter branschen 2,2 procent av de förvärvsarbetsande mellan 16 och 64 år. På riksnivå är sysselsättningen 1,4 procent. I Kronobergs län är branschen störst i Tingsryd (7,5 procent) och minst i Växjö (1,2 procent). Sysselsättningen i branschen har minskat under en längre tid.

Nästan hälften av alla sysselsatta inom branschen i Kronobergs län är egna företagare. För de anställda männen är maskinförare, skogsarbetare och djuruppfödare de största yrkesgrupperna. För kvinnorna är det vanligast att vara anställd som djuruppfödare, butikspersonal och skogsarbetare.³

I Arbetsförmedlingens intervjuundersökning uppgav mer än hälften av branschens arbetsgivare en ökad efterfrågan det senaste halvåret. Framtidsutsikterna för det kommande halvåret är optimistiska. Mer än en tredjedel tror på en ökad efterfrågan och drygt hälften bedömer att den blir oförändrad. På riksnivå noteras ett trendbrott inom lantbruket med fler som förväntar sig god lönsamhetsutveckling framöver. Emellertid är det framförallt grisproducenter som ser ljus på lönsamheten framöver och i andra hand nötkötts- och mjölkproducenter⁴. Sysselsättningen förväntas vara relativt oförändrad inom jord- och skogsbruket under 2018.

Industri

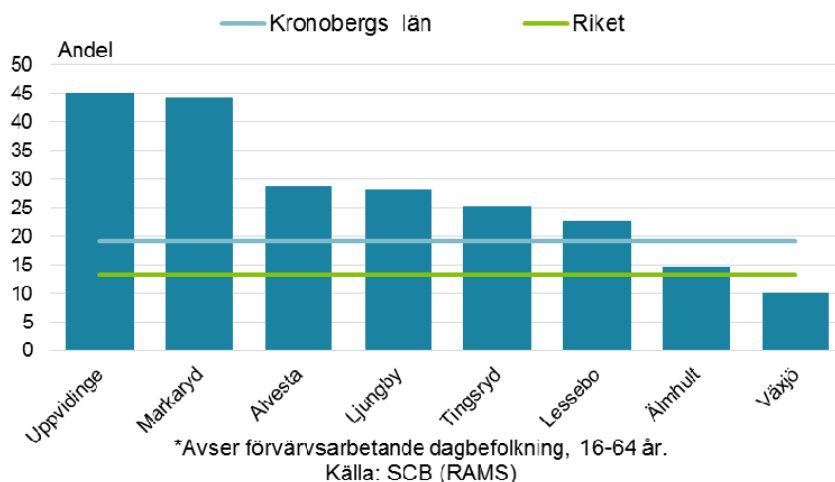
Näringsstrukturen i Kronobergs län är starkt präglad av att industrin är relativt tung i länet, vilket den också varit historiskt. En av fem förvärvsarbetsande i länet (19,2%) arbetar inom industrin och det är en märkbart högre siffra än rikssnittet (13,2%). Industrin i länet är mångfacetterad, men de största industrigrenarna är maskinindustrin, metallindustrin och trävaruindustrin. Många av länets företag exporterar varor direkt till återförsäljare eller slutkunder ute i världen medan andra producerar för hemmamarknaden eller är underleverantörer till andra företag. Länet är starkt påverkat av den svenska konjunkturen och läget på världsmarknaden. I ett läge där både den svenska och den globala ekonomin är stark ger det positiva effekter på den smäländska industrins efterfrågan.

Av länets kommuner är det särskilt Uppvidinge och Markaryd som är industritunga. Närmare 45 procent av arbetstillfällena i dessa båda kommuner är inom industrin. Växjö och Älmhult är de kommuner i länet där industrin har minst andel arbetstillfällen.

³ SCB:s Yrkesregister 2015 och undantaget yrkesgruppen okänd.

⁴ Lantbruksbarometern, LRF konsult, Swedbank och sparbankerna, 2017.

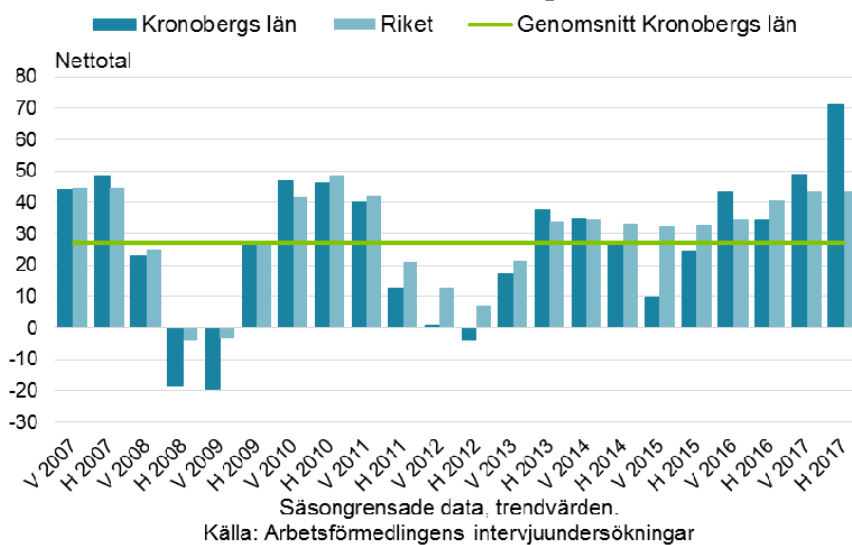
Andel förvärvsarbetande* inom industrin per kommun i

De positiva effekterna från den goda konjunkturen i Sverige och tillväxten globalt speglas också i det höga kapacitetsutnyttjandet inom industrin. Jämfört med för ett år sedan är det färre företag som upplever att de kan öka produktionen ytterligare utan att rekrytera.

Arbetsförmedlingens undersökning visar att länets industriföretag går på högvarv och är mycket optimistiska om framtiden. Förväntningsläget har höjts ordentligt och befinner sig nu en bra bit över normalläget. De totala förväntningarna gällande efterfrågan på industriföretagens varor har ökat märkbart jämfört med de senaste mätningarna och är starkare än i riket, vilket nedanstående diagram illustrerar.

Förväntningsläget inom industrin för kommande sex månader i Kronobergs län

På riksnivå visar indikatorer på att produktionstillväxten i år och nästa år är störst inom motorfordonsindustrin. Även maskindustrin, metallvaruindustrin och träindustrin, vilka är de största industrigrenarna i länet har emellertid haft en god årsutveckling och ordertillväxt. Utvecklingen i dessa delbranscher hänger samman med en bredare tillväxt inom industrin på hemmamarknaden som nu ser ut att ha kommit in i en mognare fas och av ökad export. För metallvaruindustrin är efterfrågan från hemmamarknaden högre och gynnas av en stark byggsektor och maskinindustri, samtidigt som exporten via leverantörskedjor indirekt har stor betydelse. Efterfrågan för maskindustrin drivs tydligare av ökad export till Europa som har tilltagit i ljuset av ökade begränsningar i maskinkapacitet för tillverkningsindustri och hög byggverksamhet i EU. Även träindustrin har gynnats av en konjunkturuppgång för insatsvaror. Trävaruindustrin hör också till branscherna med fortsatt optimistiska produktionsplaner.

Det höga kapacitetsutnyttjandet och de ökade förväntningarna på efterfrågan innebär också att många företag i undersökningen har uppgett att behoven av att anställa personal är stort. Det är också något fler som uppger behov av att anställa jämfört med under våren och för ett år sedan. Bland de yrken som företagen oftast uppgett blir aktuella att rekrytera de kommande sex månaderna återfinns ingenjörer och tekniker, svetsare, maskinoperatörer och montörer.

Samtidigt som många industriföretag vill växa och utöka sina personalstyrkor uppger nu sex av tio att de har upplevt arbetskraftsbrist vid rekryteringar under de senaste sex månaderna. Av dessa uppger många att befintlig personal istället har fått arbeta mer medan det för 4 av tio ledde till att de tackat nej till order eller minskat produktionen. Bland bristyrken återfinns bland annat maskinoperatörer inom industrins alla delnäringsområden men också svetsare och gasskärare.

Trots de starka förväntningarna på efterfrågan framöver gör den upplevda arbetskraftsbristen i kombination med effektiviseringar och rationaliseringar att Arbetsförmedlingens prognos för industrin i länet visar på en relativt liten ökning av antal sysselsatta fram till slutet av 2018.

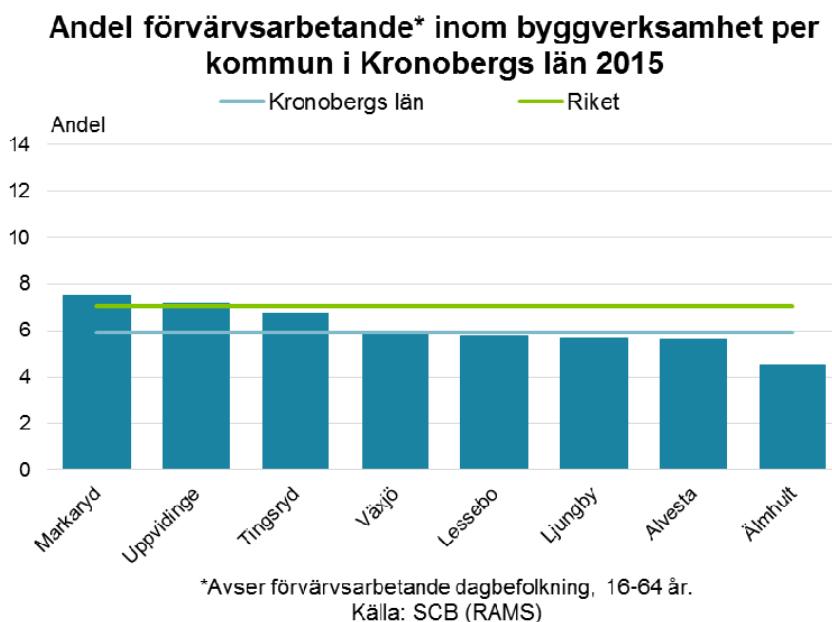
Byggverksamhet

Under de senaste åren har bostadsbyggandet legat på höga nivåer både i riket och i Kronobergs län. Bara under första halvåret i år påbörjades 30 000 lägenheter i flerbostadshus och 7 500 småhus. Med nettotillskott genom ombyggnad räknar Boverket med en årstakt på 76 000 påbörjade bostäder i riket. Antalet i förhållande till invånarantal har samtidigt under de tre senaste åren i genomsnitt varit hög i en del av landets större kommuner. I länet sticker Växjö ut bland de kommuner som ligger i topp i riket med högre andel per invånarantal än i de tre storstadsregionerna.⁵ Utöver byggandet av bostäder pågår också renoveringar, byggande av lokaler samt en del infrastruktursatsningar i länet.

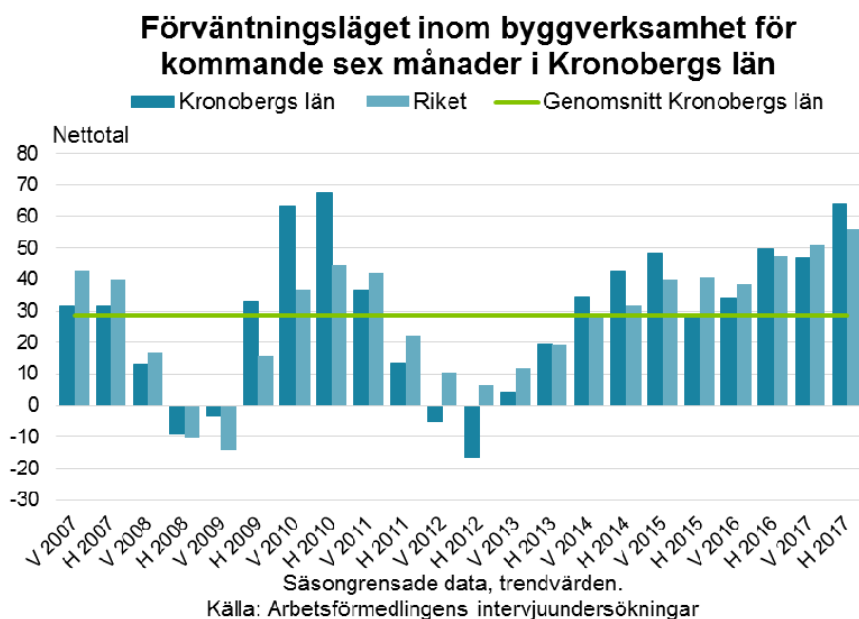
Jämfört med riket är byggsektorn mätt till antalet förvärvsarbetande emellertid relativt liten i länet. Mindre än sex procent av länets arbetstillfällen är inom byggverksamhet. Bland

⁵ Källa: SCB och Boverket

länets kommuner varierar branschen mellan 4,5 och 7,5 procent av andelen förvärvsarbetande, vilket kan jämföras med sju procent på riket.

Den höga nivån på bostadsbyggandet under de senaste åren har medfört att branschen upplevt stora rekryteringsproblem. Med ökad byggnation under året uppger företagen i Arbetsförmedlingens intervjuundersökning att kapacitetsutnyttjandet bland företagen i länet alltså är högt och på liknande nivåer som för ett år sedan. Förväntningarna på efterfrågan för de kommande sex månaderna har emellertid ökat ytterligare sedan Arbetsförmedlingens förra undersökning som redan då låg på nivåer långt över det historiska genomsnittet för Kronobergs län. Ökningen innebär att Kronobergs län nu ligger över rikssnittet i andelen företag som bedömer en ökad efterfrågan. I nedanstående diagram visas utvecklingen över tid kring hur byggföretagen har bedömt kommande halvårs efterfrågeförväntningar.

Enligt Boverkets bedömningar behövs det fram till 2025 ytterligare 600 000 bostäder. Det innebär en fortsatt årstakt på 66 700 bostäder. Konjunkturläget förblir också starkt även under 2018 enligt Sveriges Byggindustrier.⁶ Det osäkra läget på bostadsmarknaden som kan innebära en avmattning på vissa marknader lämnar emellertid utrymme för en förskjutning med en fortsatt ökning av lokal- och anläggningsinvesteringar. Anställningsplanerna bland företagen i länet är också positiva med planerade rekryteringar för en bredd av yrkeskategorier där arbetsledare, snickare installations- och servicetekniker hör till de vanligaste.

Samtidigt dras branschen med stora rekryteringsproblem. I Kronobergs län har det tilltagit och 7 av 10 arbetsgivare inom byggverksamheten uppger nu att de haft svårt att rekrytera. Denna matchningsproblematik påverkar så klart den potentiella sysselsättningstillväxten inom bygg. Arbetsförmedlingens bedömning är att sysselsättningen inom länets byggsektor ökar under 2018, men i en mer dämpad takt än tidigare. När det kommer till yrken är det svårt att hitta exempelvis betongarbetare, golvläggare, snickare/träarbetare men även olika platschefer inom byggverksamhet, som ofta kräver lång erfarenhet eller ingenjörsutbildning. I princip alla byggyrken som Arbetsförmedlingen gör prognoser på är bristyrken.

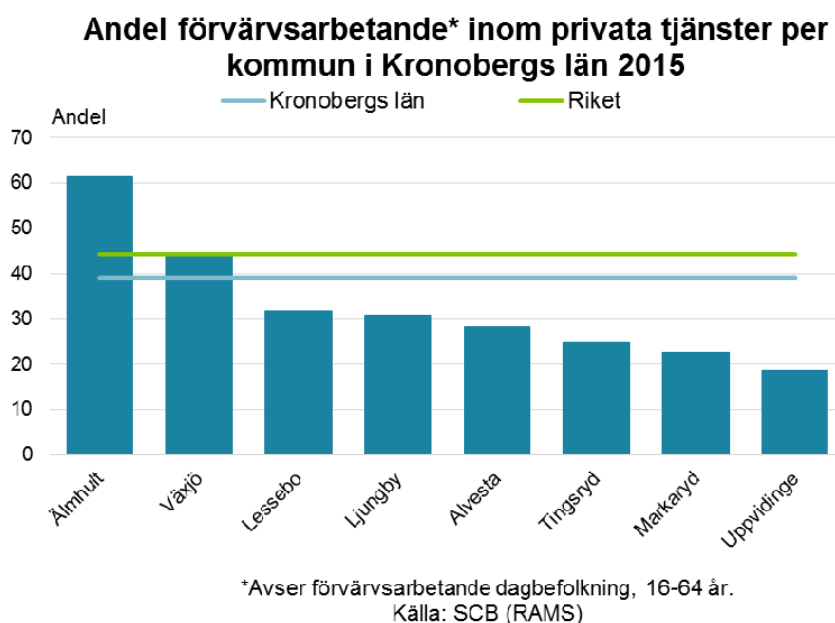
Trots den svåra bristsituationen inom branschen löser arbetsgivarna ofta sina behov av personal genom att köpa in tjänster eller att ta in underentreprenörer. Det finns ett stort inslag av bygghantverkare från andra europeiska länder som arbetar i länet.

⁶ Konjunkturrapport oktober 2017, Sveriges Byggindustrier

Privata tjänster

Den privata tjänstesektorn är inte en homogen bransch utan innefattar en lång rad olika näringsgrenar som i vissa fall märkvärdigt skiljer sig från varandra vad gäller konjunktur, jobbmöjligheter och sysselsättningsutveckling. Exempel på näringar som tillhör privata tjänster är handeln, transport, hotell och restaurang, finansiell verksamhet och företags-tjänster samt personliga och kulturella tjänster där många egenföretagare ingår. Gemensamt för näringsgrenarna är att de företag som har privatpersoner som kunder är mindre känsliga för internationella konjunktursvängningar, medan företag som har andra företag som sina kunder mer påverkas av global konjunktur och världsmarknad.

Av länets kommuner har Älmhult en mycket stor andel arbetstillfällen inom de privata tjänstenäringarna. Växjö ligger i linje med rikssnittet, medan övriga av länets kommuner har en betydligt mindre andel arbetstillfällen inom privat tjänstenäring.

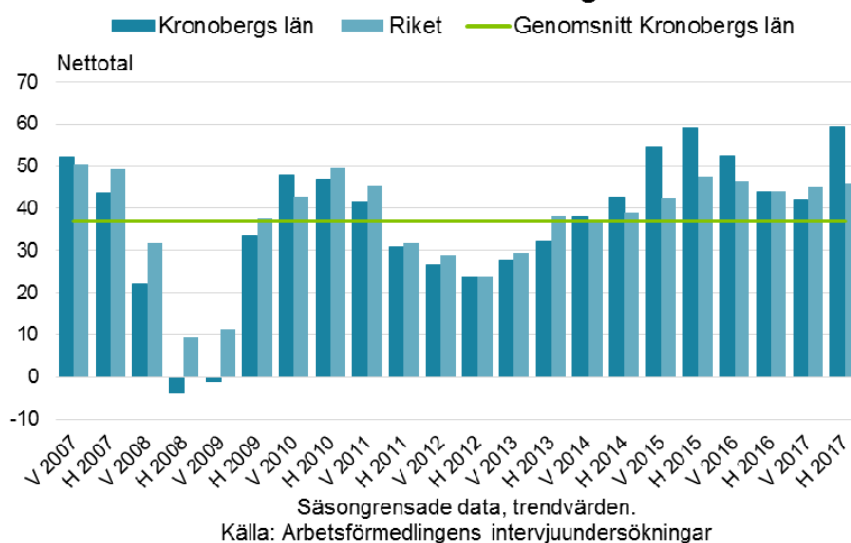

Samlad förväntning på efterfrågeutveckling

Den samlade bilden visar på ett fortsatt positivt konjunkturläge för privat tjänstesektor i länet. Arbetsförmedlingens prognosundersökning visar på en uppgång jämfört med våren och för ett år sedan. Länet tjänsteföretags förväntningsläge ligger en bra bit över det historiska genomsnittet för länet och betydligt högre än i riket som helhet. Optimismen bland länet tjänsteföretag märks tydligt i anställningsplanerna där många företag planerar att öka sina personalstyrkor. Tydligast märks det inom finansiell verksamhet och företags-tjänster, personliga och kulturella tjänster samt information och kommunikation där förväntningarna på efterfrågan framöver är starkast. Inom hotell restaurang svarar mer än hälften att de kommer öka personalstyrkan men förväntningarna på efterfrågan är inte lika

starka. Inom transport är det också en stor andel av företagen som planerar att öka i personalstyrka om inte i samma omfattning som de nyss nämnda. Handeln är den bransch där anställningsplanerna är mest oförändrad men där mer än 6 av 10 i Arbetsförmedlingens undersökning tror på ökad efterfrågan kommande 6 månader.

Förväntningsläget inom privata tjänster för kommande sex månader i Kronobergs län

Hotell och restaurang samt personliga och kulturella tjänster

Branscherna som omfattar hotell och logiverksamhet, restaurang- catering- och barverksamhet, kultur, nöjen samt skönhetsvård är vad gäller efterfrågeutvecklingen kopplade till hushållens konsumtionsvilja. Att hushållens syn både på den egna ekonomin och på den svenska ekonomin enligt konjunkturinstitutets mikro- och makroindex legat över det normala och kontinuerligt förbättrats under hösten bäddar för ett fortsatt förhållandevis gott läge. Företag inom hotell och restaurang tror inte på en ökning i efterfrågan i samma utsträckning som för ett år sedan med drygt 5 av 10 i Arbetsförmedlingens undersökning som tror på oförändrad efterfrågan. Fortfarande tror dock 4 av 10 på en ökning de kommande 6 månaderna och året. Inom personliga och kulturella tjänster är optimismen desto starkare på ökad efterfrågan med fler än 8 av 10 som tror på en ökning över samma period.

Inom hotell och restaurang kommer många arbetsgivare att rekrytera personal där restaurang- och köksbiträden liksom kockar och kallskänkor är de som efterfrågas mest. En del av yrkeskategorierna inom området är svårrekryterade eftersom det finns färre personer tillgängliga för anställning än vad företagen efterfrågar. Kockyrket är det stora bristyrket inom dessa branscher. Under en rad år har det varit ett av landets och länets mest svårrekryterade yrke. Det finns dock många som söker jobb inom restaurang och kaféer där konkurrens är hög om många av jobben. Å andra sidan är jobben desto fler och omsättningen

är hög. Många ungdomar får sin första arbetslivserfarenhet som exempelvis restaurangbiträde.

Handel

Handeln som omfattar detaljhandel, partihandel samt handel med, och reparation av motorfordon, påverkas liksom de två föregående branscherna av hushållens ekonomiska situation och över hälften av arbetsgivarna i Arbetsförmedlingens undersökning i länet tror på en ökad efterfrågan under det kommande året. Generellt visar också såväl konjunkturinstitutets konjunkturbarometer och försäljningssiffror från SCB på en uppgång för detaljhandeln de senaste månaderna, även om det finns skillnader mellan delnäringsgrupper med indikatorer på att handeln av motorfordon som varit hög under en tid nu planar ut.

Liksom inom hotell och restaurang finns många ingångsjobb i branschen men det är också hög konkurrens om jobben och kapacitetsutnyttjandet är inte högt. Det gör att anställningsplanerna för branschen medför begränsade ökningar i personalstyrka för det stora flertalet. Effektiviseringar och ökad näthandel tillåter också ökad försäljning utan motsvarande ökning av samma yrkeskategorier som förut.

Finansiell verksamhet och företagstjänster samt information och kommunikation

Till finansiell verksamhet och företagstjänster samt information och kommunikation räknas finans- och försäkringsverksamhet, företagstjänster som fastighets och uthyrnings och bemanningsverksamhet samt data- och IT-näringsgrupper och serviceföretag inom bland annat ekonomi, teknik och juridik.

Eftersom många företag i dessa branscher säljer tjänster till andra företag är efterfrågeutvecklingen kopplad till utvecklingen inom andra områden. De företag som säljer tjänster till andra företag räknas statistiskt till tjänstesektorn även om det exempelvis är uthyrning av monteringspersonal till industrin.

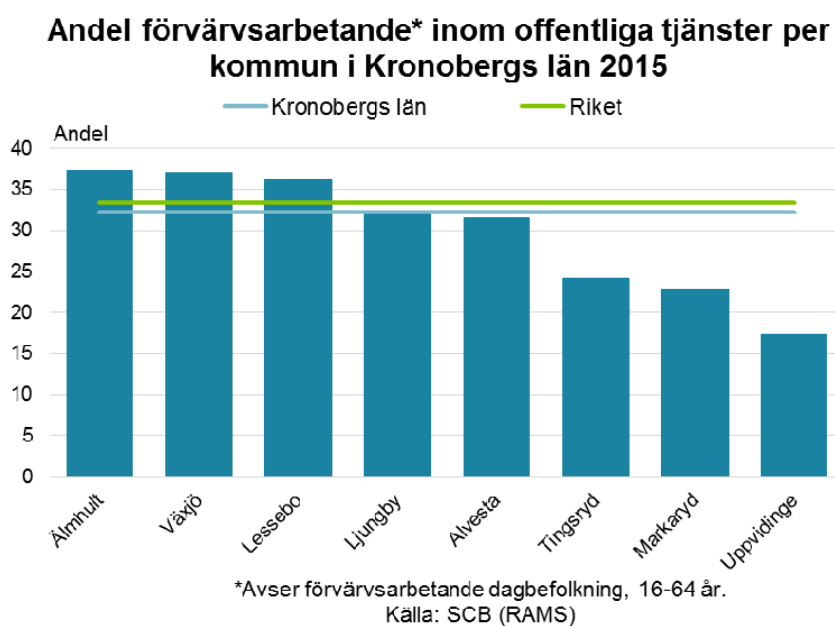
Att ekonomin går bra speglas i högt kapacitetsutnyttjandet bland länets arbetsgivare. Fler än 6 av 10 företag i branscherna tror också på ökad efterfrågan både på 6 månaders- och på 1 års sikt, och många företag planerar att anställa fler inom ett brett spektrum av yrken. Störst brist i länet är det inom data och IT och särskilt för mjukvaru- och systemutveckling.

Transport

Transportbranschen som inkluderar passagerar- och godstransporter, drift av terminaler, lager och godshantering samt post- och budverksamhet har både hushåll och företag som kunder. Med stark konjunktur och ökad handel och godstransport till industri och byggbranschen ökar också behovet av transporttjänster. I höstens undersökning har förväntningarna på efterfrågan bland länets arbetsgivare också ökat markant jämfört med Arbetsförmedlingens undersökning under våren och för ett år sedan. Lite mer än hälften av företagen tror på ökad efterfrågan under de kommande 6 månaderna, och nästan lika många på 6-12 månader sikt. I länet är bristen störst på lastbilsförare som fortsatt kommer att behövas i hög utsträckning. Lager och terminalpersonal kommer också att efterfrågas, men konkurrensen om jobben är hårdare där eftersom det finns många sökande till varje jobb.

Offentliga tjänster

De offentliga tjänsterna sysselsätter närmare en tredjedel av länets samtliga förvärvsarbete. I offentliga tjänster ingår vård och omsorg, utbildning och offentlig förvaltning. I nedanstående diagram visas läns- och rikssiffrorna tillsammans med andelen för länets kommuner vad gäller andelen arbetstillfällen inom offentliga tjänster. Att andelen är så låg i Tingsryd, Markaryd och Uppvidinge beror på att andra sektorer är stora där, särskilt industrin.

Efterfrågan på offentliga tjänster påverkas av befolkningsutvecklingen. Under 2016 ökade befolkningen i Kronobergs län i alla åldersgrupper förutom i åldersspannen mellan 15-24 år och 55-64 år. Den ökade befolkningen och demografiska sammansättningen med fler i skolålder och bland äldre innebär en ökad efterfrågan på offentligt finansierade tjänster som skola och vård och omsorg i länet. Utifrån SCB:s aktuella prognoser för landet de kommande åren med fortsatt ökande befolkning i skolålder och en betydlig ökning av befolkningen över 75, kommer ett liknande läge att fortsätta råda i länet även framöver. Bilden bekräftas av Arbetsförmedlingens undersökning med arbetsgivare i länet som indikerar att behov av verksamhet ökar det kommande året.

Antalet asylsökande sjönk avsevärt under 2016 jämfört med 2015 och ser ut att sjunka även 2017 enligt Migrationsverkets uppgifter. Dock beviljades fler uppehållstillstånd under 2016 än 2015 och det påverkar antalet som ska ta del av utbildning och andra offentliga tjänster, även om antalet ser ut att åter sjunka för 2017. För länet är andelen kommunmottagna enligt bosättningslagen under 2017 inte lika stor som för andra delar av landet och de småländska grannlänen men Växjö, Älmhult och Ljungby kommer att bli berörda.

Antalet anställda i näringsgrenen hänger ihop med om skatteunderlaget utvecklas i motsvarande takt som efterfrågan. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) gör bedömningen att vi är i en högkonjunktur som stärks ytterligare nästa år. Emellertid är den kraftiga ökningen av befolkningen i yngre och äldre åldrar nu sådan i jämförelse med antalet personer i yrkesverksam ålder att behov av verksamheten tilltar mer än det som beräknas kunna finansieras genom ökad sysselsättning och de skatteintäkter det skulle innebära.⁷

Därtill innebär den fortsatta starka efterfrågan på arbetskraft att arbetsgivare får svårare att hitta arbetskraft med önskad kompetens. Oavsett konjunktur förstärks utmaningen av att det finns för få personer med den utbildning som efterfrågas.

I länet är det exempelvis brist på både grund- och specialistutbildade sjuksköterskor. Det är även brist på undersköterskor och denna brist förväntas öka framöver. Bristen på läkare består sedan tidigare. Inom utbildning är det bland annat förskollärare, grundskollärare och gymnasielärare som det är svårt att få tag på. I många fall får arbetsgivarna göra temporära lösningar genom att ta in personal som är mindre kvalificerad. Efterfrågan på lärare i svenska för invandrare (SFI) kommer av naturliga skäl att vara stor när många nyanlända ska lära sig svenska. Behovet av förskollärare kommer öka mycket under en period, då ett stort antal nya förskoleavdelningar kommer att öppnas. Inom den offentliga tjänstesektorn är det ett stort antal personer som förväntas gå i pension under de kommande åren, vilket sannolikt kommer att leda till än större rekryteringsproblem.

⁷ SKL, Ekonomirapporten oktober 2017 - om kommunernas och landstingens ekonomi, Sveriges kommuner och landsting

Befolkning och arbetskraft

Detta kapitel beskriver länets demografiska utveckling närmare med särskilt fokus på utvecklingen i länets olika delregioner. Uppgifterna bygger huvudsakligen på statistik hämtad från Statistiska Centralbyrån. Den demografiska utvecklingen är av väsentlig betydelse för hur arbetskraft och sysselsättning förändras och därmed hur välfärdsfinansieringen påverkas över tid.

Befolkningen

Sedan 2009 har den inrikes födda befolkningen i arbetsför ålder minskat och inrikes födda äldre än 65 år har ökat, vilket har resulterat i en försämrad försörjningskvot och reducerade skatteunderlag. Problemet med en minskande inrikes född befolkning i arbetsför ålder har dock dämpats av ökningen bland utrikes födda. En del av ökningen av de utrikes födda beror på de senaste årens höga invandring av personer med asylrelaterade skäl. Den politiska oron i omvärlden och konflikter i gränsregioner till Europa har inneburit att många människor är på flykt i världen.

Förändringar av antalet personer som söker och får uppehållstillstånd har varit stora och snabba då detta påverkas av politiska beslut både i Sverige och i omvärlden. Till följd av de snabba förändringarna har befolkningsberäkningar blivit allt mer svårprognosticerade vilket har bidragit till stora revideringar av tidigare befolkningsprognoser. Den svenska folkmängden passerade nyligen tio miljoner och förväntas öka med ytterligare en miljon under de kommande tio åren.

Befolkningen ökar i Kronobergs län

Vid slutet av 2016 uppgick invånarantalet i Kronobergs län till knappt 195 000 personer, vilket gör länet till landets fjärde minsta med knappt två procent av befolkningen. Länet har haft en positiv befolkningstillväxt och de senaste tio åren har befolkningen i genomsnitt ökat med 1 500 personer per år. Befolkningstillväxten har varit särskilt hög under 2015 och 2016 med en ökning på drygt 2 200 respektive 3 300 personer. Av länets kommuner är det särskilt Växjö som har vuxit. Av en befolkningsökning på närmare 14 000 personer i länet på tio år står Växjö för 10 000 av dessa. Ett annat sätt att belysa Växjös dominans som länets största kommun är att den för tio år sedan stod för 44 procent av länets befolkning, medan den vid årsskiftet 2016/2017 hade ökat till 46 procent.

Arbetskraften

Hur arbetskraften utvecklas beror på den arbetsföra befolkningens storlek och sammansättning. För att sysselsättningen ska öka och därmed även den ekonomiska tillväxten är en positiv utveckling av arbetskraften avgörande.

Arbetskraften utgörs av de personer som står till arbetsmarknadens förfogande, som sysselsatta eller som aktivt arbetsökande. Definition av arbetskraften och vad som är arbetsför ålder varierar. I de officiella arbetskraftsundersökningarna (AKU) från SCB är arbetskraften summan av de sysselsatta och de arbetslösa i åldern 15-74 år. På riksnivå mäts arbetskraftens storlek i AKU varje månad. Gruppen som står utanför arbetskraften består

exempelvis av studerande (som inte söker arbete), personer med sjuk- och aktivitetsersättning, hemarbetande, pensionärer och så kallade latent arbetslösa, vilka kan tillträda ett arbete men som inte är aktivt arbetssökande. Konjunkturläget påverkar antalet personer som står utanför arbetskraften. I tider med sämre jobbmöjligheter ökar gruppen eftersom fler påbörjar studier eller avstår från att söka arbete. I godare tider då antalet lediga arbeten ökar stiger också antalet personer i arbetskraften. Politiska reformer med syftet att öka arbetskraftsdeltagande har också bidragit till en ökad storlek på arbetskraften både i riket och i länet, men det är främst den växande befolkningen som har bidragit till den starka utvecklingen av antalet personer i arbetskraften.

Arbetskraftsutveckling

Under 2000-talet har antalet personer i arbetskraften i Kronobergs län ökat kontinuerligt, med undantag för åren efter finanskrisen och efter konjunkturdippen i samband med eurokrisen. För att belysa arbetskraftsdeltagandet i ett län eller en kommun används förvärvsintensitet som mäts som andelen förvärvsarbetande av befolkningen i referensgruppen.

Hur hög intensiteten är varierar både regionalt och mellan olika grupper. Som nedanstående tabell illustrerar är förvärvsintensiteten något högre för Kronobergs län än för riket. Detta gäller för såväl totalen som för inrikes födda. Däremot har utrikesfödda lägre förvärvsintensitet i länet än i riket. Skillnaderna mellan olika grupper av utrikes födda är dock stora och det finns grupper där andelen är högre än den för inrikes födda. Personer som kommer till Sverige för att arbeta, studera eller som har hög utbildningsnivå är oftare förvärvsarbetande än till exempel de med förgymnasial utbildning.

Generellt har kvinnor lägre förvärvsintensitet än män, främst till följd av högre studiedeltagande, längre tider i föräldraledigheter och högre sjukskrivningstal. Utrikes födda har märkbart lägre förvärvsintensitet än inrikes födda. Ytterligheterna i tabellen är inrikes födda män i länet med en förvärvsintensitet på 86 procent, och utrikes födda kvinnor där motsvarande siffra är 53,5 procent. Låg förvärvsintensitet för en grupp är givetvis ett bekymmer ur flera aspekter, men å andra sidan är det i grupper med låg förvärvsintensitet som den stora sysselsättningspotentialen finns. Skulle gapet mellan inrikes och utrikes föddas förvärvsintensitet halveras så skulle i runda tal 2 500 personer fler vara sysselsatta i länet, vilket skulle ge stora positiva effekter på både samhällsekonomin och för andra aspekter på samhällelig och individuell nivå.

Tabell: Förvärvsintensitet för olika grupper i befolkningen 20-64 år, i Kronobergs län och riket, procent 2015

Län	Totalt	Kvinnor	Män	Inrikes födda			Utrikes födda		
				Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Kronoberg	78,7	77,2	80,0	83,9	86,0	85,0	53,5	58,3	56,0
Riket	77,9	76,8	79,0	82,4	83,4	82,9	57,0	62,3	59,6

Källa: SCB/RAMS (2015)

Arbetspendling över läns- och kommungräns

Den potentiella arbetskraften i ett län innefattar inte bara länets befolkning då en viss arbetspendling sker över länsgränserna. Kronobergs län har sedan länge ett positivt pendlingsnetto, det vill säga att fler personer pendlar till arbete i länet än som lämnar det för arbete utanför länet. Detta är också en utveckling som ökat över tid där både inpendlingen och utpendlingen har ökat. Inpendlingen har dock ökat betydligt mer än utpendlingen så länets arbetsmarknad drar till sig mer folk nu än tidigare.

Den största pendlingsströmmen till länet kommer från Skåne. 4 av 10 inpendlare är skåningar. Därefter kommer de övriga två smålandsläna, Blekinge och Halland. Flödet från länet går i princip samma väg. Skåne är störst mottagare av utpendlande kronobergare, följt av smålandsläna och Blekinge. En skillnad mot inpendlingen är dock att många pendlar till Stockholms och Västra Götalands län, vilket är ett nationellt mönster där storstadsregionerna drar mycket arbetskraft.

Arbetskraftsutbudet på den lokala arbetsmarknaden omfattar således en befolkning som inte nödvändigtvis bor på samma sida länsgränsen. Den största av arbetspendlingen sker dock inom länet, över kommungränserna. Inom länet är det Älmhult och Växjö som har ett positivt pendlingsinflöde, medan de andra kommunerna har ett nettoutflöde av pendlare. Växjö är klart störst som inpendlingskommun medan Alvesta är största utpendlingskommunen.

Utveckling de kommande åren

Kombinationen av ett fortsatt starkt konjunkturläge och befolkningstillväxt antyder att arbetskraftsutbudet förväntas öka under 2018 men i mindre utsträckning än tidigare. En anledning är att invandringen förväntas minska till följd av skärpta migrationsregler vilket gör att invandringen som motvikt till den demografiska effekten av pensionsavgångar inte blir lika stark. Påfyllnaden av unga personer som tillträder arbetskraften är långt ifrån det antalet personer som lämnar och kommer att lämna arbetskraften av åldersskäl de kommande åren, vilket gör att arbetskraften inte ökar mer trots relativt starkt konjunkturläge. Utvecklingen av arbetskraften har i hög grad varit beroende av Migrationsverkets kapacitet av flyktingmottagandet och förändringar i migrationspolitiken, vilket har gjort beräkningar svårprognosticerade. När dessa personer kommer till arbetsförmedlingen blir de på ett helt annat sätt en del av arbetskraftsutbudet och en viktig resurs på länets arbetsmarknad. Utmaningarna är dock stora vad gäller integration, utbildning och andra insatser när dessa personer ska matchas mot arbetsmarknadens behov.

Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen

I detta kapitel beskrivs utvecklingen av inskrivna arbetslösa i Kronobergs län. Uppgifterna kring arbetslöshetens utveckling bygger i huvudsak på Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Med arbetslösa menas i detta sammanhang inskrivna arbetslösa vilket är summan av öppet arbetslösa och deltagare i arbetsmarknadspolitiska program med aktivitetsstöd.⁸ I kapitlet redogörs för arbetslöshetsutvecklingen, med tyngdpunkt på de senaste åren, och med särskild belysning på utvecklingen för olika grupper av arbetslösa

Arbetslöshetens utveckling

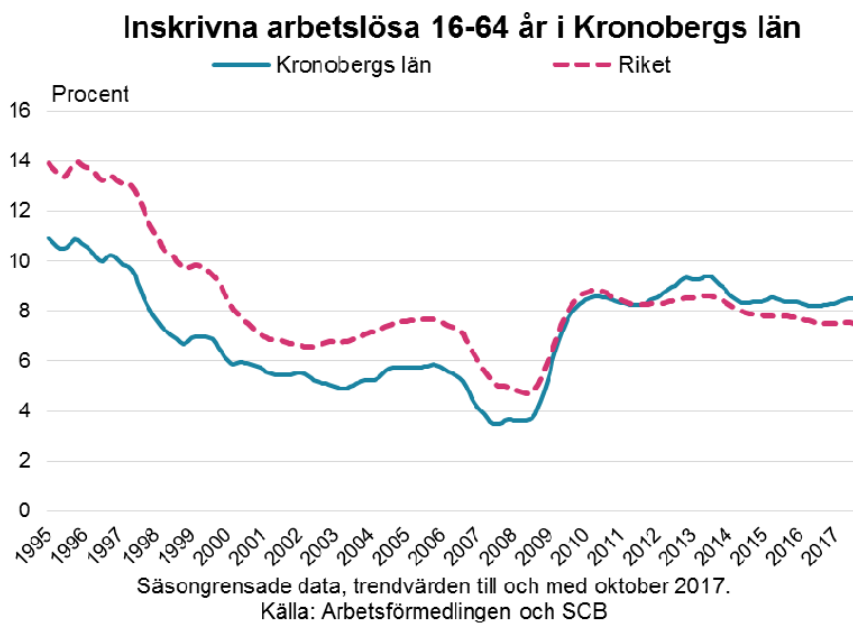
För att illustrera den långsiktiga utvecklingen av arbetslösheten redovisas nedanstående diagram där rikets respektive länets relativa arbetslöshet sedan år 1995 kan utläsas. Det är tydligt att det sker en stor förändring i de två arbetslöshetskurvorna i samband med den internationella finanskrisen som inträffade 2008/2009. Den redovisade tidsperioden i diagrammet inleds med en nedgång av arbetslöshetsnivåerna och återhämtning från de historiskt höga nivåer som följde av den ekonomiska krisen som drabbade landet under åren 1990-1994. Under början av 2000-talet stabiliserades arbetslösheten kring 7 procent för att gå ned till under 5 procent under högkonjunkturåren 2006-2007. Arbetslöshetsnivån för Kronobergs län låg under den perioden drygt en procentenhet lägre än för riket. Därefter ökade återigen arbetslöshetsnivåerna i samband med den globala finanskrisen. Den relativa arbetslösheten, för såväl riket som länet, nådde sin kulmen på drygt 9 procent innan den började minska igen under år 2010. Nedgången fick särskild fart under 2013 års andra halvår. Efter finanskrisen har arbetslöshetsnivån i länet dock varit något högre än i riket, och den senaste tiden har skillnaderna dessutom ökat. I skrivande stund – månadsstatistiken för oktober 2017 – ligger arbetslösheten på 8,5 procent i länet mot 7,5 procent i riket.

Arbetslöshetsnivåerna påverkas av konjunkturläget men det finns även andra faktorer som ger avtryck, exempelvis den demografiska utvecklingen och befolkningens ålderssammansättning. Politiska beslut om regler kring arbetslöshets- och sjukförsäkring, dimensionering av arbetsmarknadspolitiska program och förändringar i myndigheters ansvarsområden påverkar också kurvorna. Arbetsförmedlingen har fått också nya grupper av arbetssökande, exempelvis personer som lämnat sjukförsäkringen och personer inom etableringsuppdraget. Flyktingars etableringsfas inleds generellt med en period av arbetslöshet. Ökad flyktinginvandring har därför historiskt sett haft en stark inverkan på arbetslöshetsutvecklingen, exempelvis under början på 90-talet när många flyktingar från krigsdrabbade länder på Balkan kom till Sverige.

Arbetslöshetens utveckling i länet och riket som helhet kan förklaras av likheter och skillnader i näringsstruktur, befolkningssammansättning och konjunkturläge. Kronobergs län har en mer industritung näringsstruktur än landet som helhet, vilket har påverkat nivåerna på länets arbetsmarknad. Exportriktad industri är särskilt känslig för fluktuationer i konjunkturen där en konjunktursvacka snabbt leder till fler arbetslösa. Dock innefattar länet

⁸ Arbetslösheten i avsnittet behandlar enbart dem som är inskrivna på Arbetsförmedlingen. I den officiella arbetslöshetsstatistiken från SCB:s arbetskraftsundersökningar används en annan arbetslöshetsdefinition och då inräknas exempelvis den stora gruppen studerande som söker arbete, vilka sällan är inskrivna som arbetssökande på Arbetsförmedlingen.

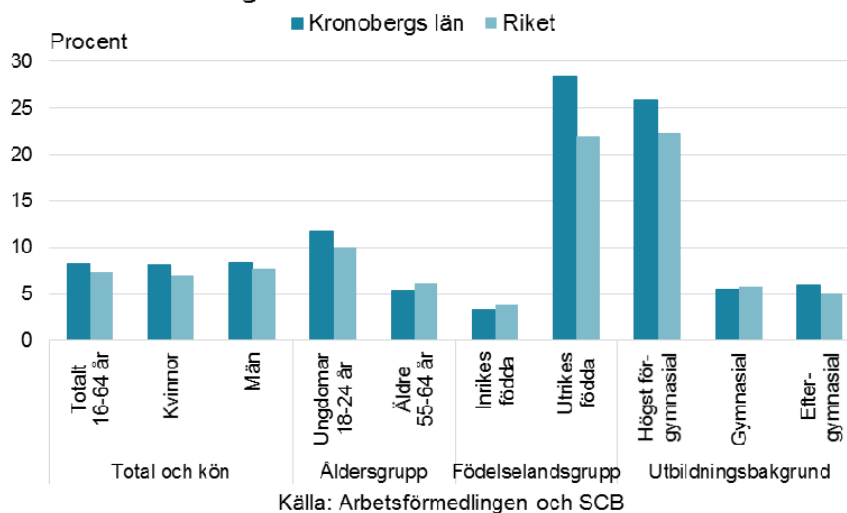
geografiskt olika områden med skilda näringsstrukturer och temperaturer på de olika arbetsmarknaderna. Av denna anledning skiljer sig arbetslösheten åt mellan olika kommuner och bland olika grupper av individer, vilket också är nationella företeelser. I rapportens bilaga 3 återfinns uppgifter för länets samtliga kommuner uppdelat i kategorierna kön, ålder, födelse land och utbildningsbakgrund.

Arbetslöshetens sammansättning

Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik över inskrivna arbetslösa är en rik källa vid jämförelser av arbetslöshetsnivåer mellan län, kommuner och olika grupper av arbetssökande. Statistiken kan användas för att analysera arbetslöshetens sammansättning utifrån exempelvis kön, ålder, födelse land och utbildningsbakgrund. I nedanstående diagram jämförs arbetslöshetsnivåerna utifrån dessa variabler för länet och riket.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år fördelat på olika grupper i Kronobergs län genomsnitt av kv2 och kv3 2017

Arbetslöshetsnivån skiljer sig något mellan könen där kvinnor har en lägre arbetslöshet än män, men män har trots det en högre förvärvsintensitet än kvinnor. Fenomenet kan förklaras av att kvinnor i större utsträckning studerar, är föräldralediga eller av andra anledningar står utanför arbetskraften.

Skillnaderna är desto större mellan olika åldersgrupper, där exempelvis ungdomars (18-24 år) arbetslöshet är högre än äldres (55-64 år). Yngre personer är i regel i början av sina arbetslivskarriärer, har nyligen slutat skolan och är i etableringsfasen på arbetsmarknaden där kortare anställningar ofta varvas med perioder av arbetslöshet. Under den senaste tidens starka konjunkturläge har dock ungdomars position kraftigt förbättrats. Förutom högkonjunkturen är en förklaring till att många ungdomar går ut i arbete att det skapas arbetstillfällen där ungdomar kan hitta ingångsjobb, exempelvis inom handeln och hotell- och restaurangbranschen, till följd av fortsatt hög konsumtion bland företag och hushåll. Generellt är yngre personer mer konjunktur känsliga och gynnas i goda tider samt missgynnas i lågkonjunkturer, vilket beror på kortare arbetslivserfarenheter och jämförelsevis mer osäkra anställningsformer.

Att ungdomar i jämförelser med andra åldersgrupper oftare hamnar i perioder av arbetslöshet tillsammans med skillnader i arbetskraftsdeltagandet mellan grupperna, där äldre har både högre arbetskraftsdeltagande och förvärvsintensitet, gör att jämförelser inte är helt rättvisande. Personer som tillhör det äldre åldersspannet har generellt en fast förankring på arbetsmarknaden och jämförelsevis en liten risk att hamna i arbetslöshet. Däremot kan det vara svårt för äldre personer som hamnat i arbetslöshet att åter komma i arbete, särskilt för dem med kortare utbildningsbakgrund.

Även mellan inrikes och utrikes födda är skillnaderna i nivåer på arbetslöshet stora. Inrikes födda har drygt 25 procentenheter lägre arbetslöshet än utrikes födda i Kronobergs län.

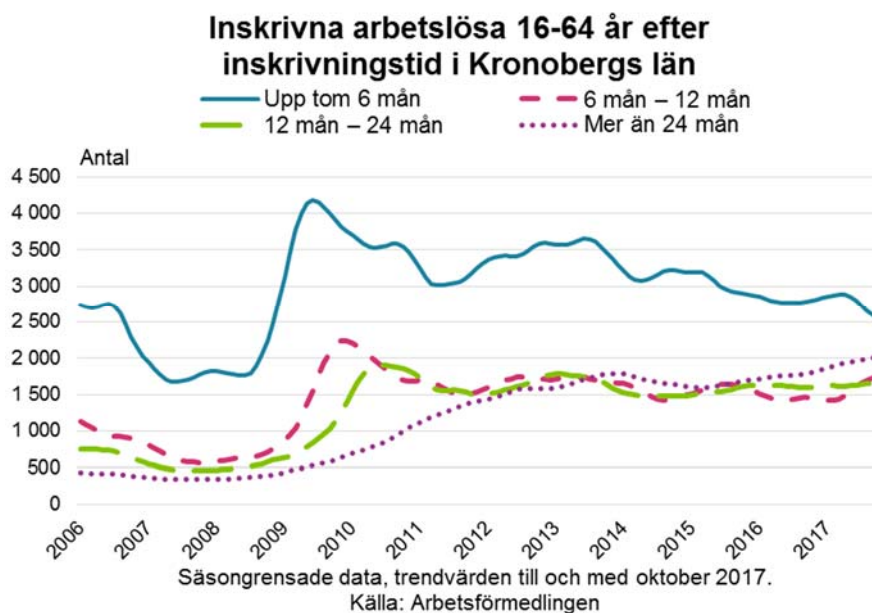
Trots höga arbetslöshetssiffror ser Arbetsförmedlingen att det rådande konjunkturläget även gynnar många utrikes födda och många i gruppen går ut i arbete. Betydligt fler tillträder dock arbetskraften än antalet som går ut i arbete, detta som en följd av att många av de nyanlända som kom till landet under 2015 skrivs in på Arbetsförmedlingen. Dessa individer är nya på svensk arbetsmarknad och behöver av naturliga skäl längre tid för att få en fast förankring, bland annat till följd av bristande svenskkunskaper och avsaknad av kontakter.

Bland personer med olika utbildningsbakgrund är det också stora skillnader. För personer med enbart förgymnasial utbildning är situationen på arbetsmarknaden särskilt tuff med hög arbetslöshet som följd. Utvecklingen där fler och fler arbetsgivare ställer högre krav på utbildning bland arbetssökande tros vara ihållande över tid.

Ökad tudelning på länets arbetsmarknad

En stor del av de inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen har långa tider av arbetslöshet. Mer än hälften av de inskrivna arbetslösa har varit utan arbete i mer än ett halvår och flödet från grupper med kortare arbetslöshet till grupper med längre tider sker ständigt. Diagrammet nedan visar de inskrivna arbetslösa efter tider utan arbete. Av de fyra grupperna är personer med mindre än 6 månader utan arbete den största gruppen. Det är inom den gruppen som de största förändringarna syns, och det är även där som de senaste årens konjunkturförstärkning har gjort att kurvan går ner i snabb takt. Det är givetvis också i den gruppen de nyinskrivna arbetslösa hamnar, men det är även ur den gruppen som det största utflödet till arbete sker. Oavsett konjunkturläge är det generellt personer med kortare arbetslöshetstider som står närmast arbetsmarknaden och har lättast att hitta ett arbete. Längre tider utan arbete är försvarande för möjligheterna att komma till ett varaktigt arbete eftersom personerna i mindre utsträckning tar del av kompetensutveckling, mister viktiga nätverk och därmed även försämrar sin attraktionskraft hos arbetsgivare.

Mellan oktober 2016 och samma månad i år har antalet personer med mindre än 6 månaders arbetslöshet minskat. Medan antalet personer med mer än två års arbetslöshet har ökat något. Ökningen av antalet personer med mer än två år utan arbete är oroväckande och en tydlig illustration av att många arbetslösa har en tuff position på arbetsmarknaden.

Fortsatt tuff situation för arbetslösa med utsatt ställning

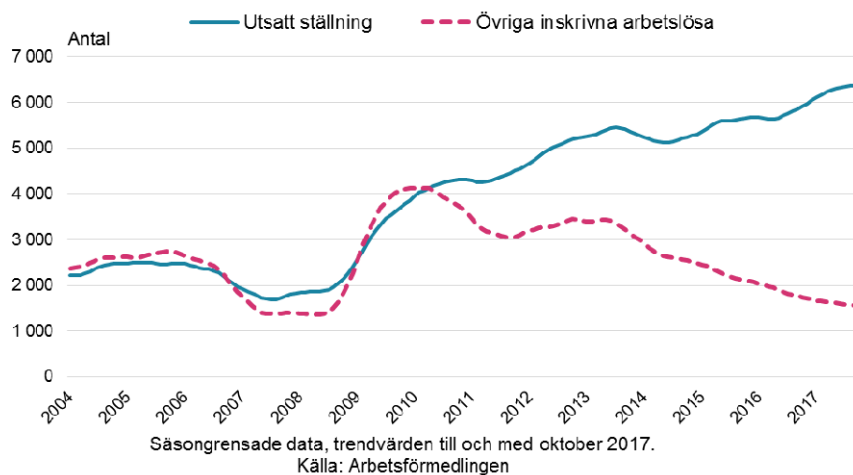
Arbetsförmedlingen har identifierat kategorier av arbetssökande som i genomsnitt har större svårigheter att snabbt finna ett arbete och som därmed löper större risk att hamna i längre tider av arbetslöshet. Arbetsförmedlingen benämner dessa som arbetslösa med utsatt ställning. Gruppen har följts över tid utifrån dess storlek både vad gäller antal och andel av inskrivna arbetslösa.

Begreppet innefattar:

- Arbetslösa med högst förgymnasial utbildning
- Arbetslösa med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga
- Arbetslösa i åldrarna 55-64 år
- Arbetslösa utomeuropeiskt födda

Det är viktigt att understryka att enskilda individer som tillhör dessa grupper kan ha lika lätt att få en fast förankring på arbetsmarknaden som andra. Som framgår av diagrammet nedan har trenden varit att antalet inskrivna arbetslösa med utsatt ställning har ökat, medan fallet är motsatt bland övriga inskrivna arbetslösa som i stället har minskat i snabb takt. Gapet mellan inskrivna arbetslösa med utsatt ställning och övriga inskrivna arbetslösa har således vuxit, en utveckling som tog fart under 2010.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år med utsatt ställning på arbetsmarknaden och övriga inskrivna arbetslösa i Kronobergs län

Som framgår av den neråtlutande kurvan för de övriga inskrivna arbetslösa har personer med starkare positioner på arbetsmarknaden fått den bästa utdelningen av de senaste årens starka konjunkturutveckling. Antalet inskrivna som tillhör övriga inskrivna arbetslösa har nästintill halverats under en fyraårsperiod och den aktuella nivån är i linje med den historiskt låga nivån under högkonjunkturåren före finanskrisen. De inskrivna arbetslösa med utsatt ställning har å andra sidan ökat i antal de senaste åren och nått rekordnivåer.

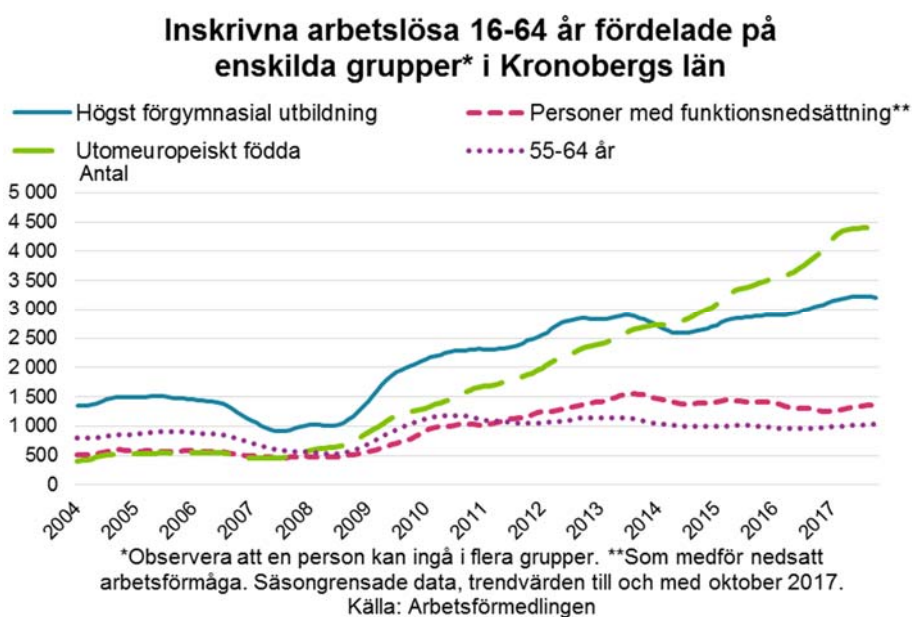
Historien har visat att en förstärkning av konjunkturen först gynnar grupper med starkare ställning på arbetsmarknaden och att utdelningen når andra grupper med en viss fördröjning. Därför krävs längre period av god konjunktur och stark jobbtillväxt för att nivån för arbetslösa med utsatt ställning ska minska. I takt med att antalet inskrivna som står nära arbetsmarknaden minskar förbättras chanserna för övriga att konkurrera om jobben.

Även om utvecklingen framöver ser positiv ut även för arbetslösa med utsatt ställning är det tydligt att gapet växer. Antalet inskrivna arbetslösa med utsatt ställning uppgick i oktober 2017 till 6 357 personer (jämfört med 5 916 ett år tidigare). Övriga inskrivna uppgick till 1 551 personer (jämfört med 1 741 i oktober 2016). Arbetslösa i utsatt ställning utgör därmed 80 procent av de inskrivna arbetslösa i länet. Som andel av de inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen bedöms dessa att öka under 2018, vilket försvårar Arbetsförmedlingens matchningsarbete då kraven på individuellt anpassade lösningar växer. De arbetsmarknadspolitiska verktygen där dessa grupper kan få hjälp att komma ut på arbetsmarknaden måste därför vara både skarpa och ändamålsenliga.

De båda kurvornas utseende illustrerar tydligt gruppernas position på arbetsmarknaden och att de har fått olika utdelning de senaste åren. Orsakerna till detta är delvis att kraven på kompetens ständigt ökar på arbetsmarknaden. Men det är också viktigt att påpeka att

Arbetsförmedlingen har fått nya och utökade uppdrag. Genom detta har även antalet personer med utsatt ställning ökat. De förändrade regelverken kring sjukförsäkringen runt år 2010 har gjort att många personer har kommit till Arbetsförmedlingen efter längre sjukskrivningstider. Bland dessa personer finns inslag av ohälsoproblematik och i många fall en funktionsnedsättning som medför delvis eller helt nedsatt arbetsförmåga. I samband med etableringsreformen samma år fick Arbetsförmedlingen ett samordnande ansvar att i samverkan med flera aktörer snabbt hjälpa personer som är nya i Sverige att komma i arbete eller utbildning. Detta utökade uppdrag har gjort att fler utomeuropeiskt födda personer numera återfinns hos myndigheten, vilket ger utslag i arbetslöshetssiffrorna för gruppen inskrivna med utsatt ställning.

I diagrammet nedan illustreras utvecklingen för var och en av delgrupperna av arbetslösa med utsatt ställning. Här kan en person finnas med i flera av grupperna, till skillnad från föregående diagram där ingen dubbelräkning förekommer.

Arbetslösa med enbart förgymnasial utbildning har fram till 2014 varit den största delgruppen. Denna grupp ökade kraftigt i samband med finanskrisen 2008-2009, där nedskärningar och nedläggningar av företag gjorde att många i gruppen förlorade sina jobb och hade svårt att komma tillbaka i arbete när konkurrensen på arbetsmarknaden hårdnade. Även Arbetsförmedlingens nya uppdrag har haft påverkan då många personer med kortare utbildningsbakgrund har ställt sig till arbetsmarknadens förfogande.

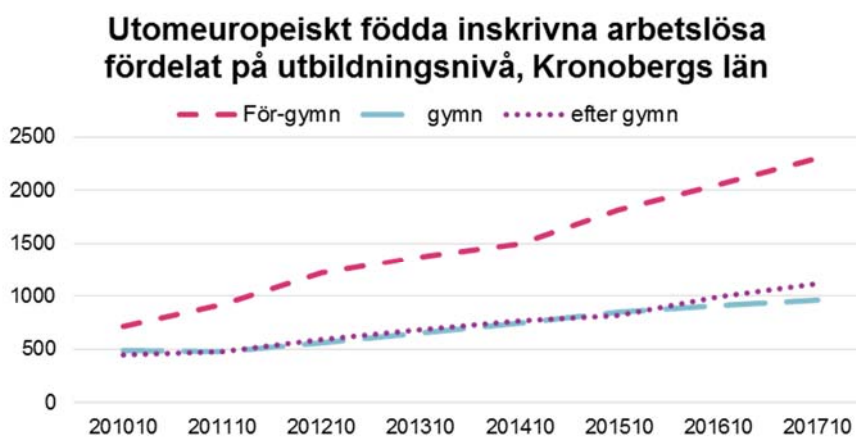
Gruppen utomeuropeiskt födda har ökat över tid och är den största enskilda delgruppen av inskrivna arbetslösa med utsatt ställning. En ökad utomeuropeisk invandring till landet

och etableringsuppdraget har gjort att gruppen har vuxit kraftigt. Kurvans lutning är särskilt brant under 2016 och 2017 eftersom många nyanlända som kom under 2015 nu skrivs in på Arbetsförmedlingen.

Gruppen av personer som har funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har också ökat över tid, men har under ett par års tid uppvisat en utveckling mot att minska i antal. Den sista gruppen, äldre arbetslösa, har i princip varit oförändrad sedan några år tillbaka, men har även den minskat något den senaste tiden.

Arbetslösa födda utanför Europa

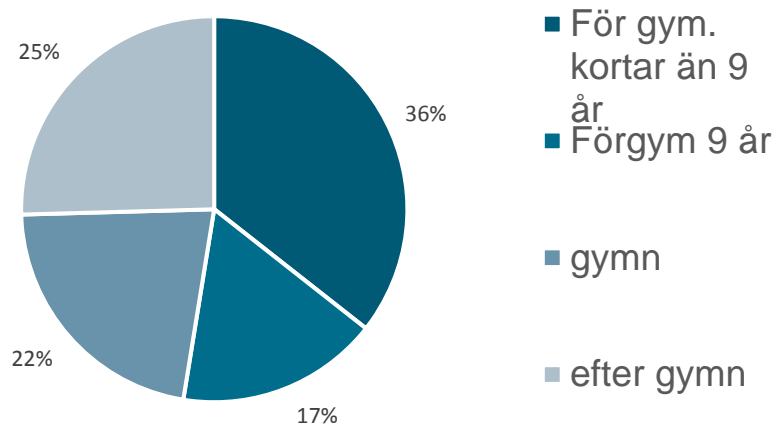
Det växande antalet utomeuropeiskt födda inskrivna arbetslösa är inte en homogen grupp utan en samling människor med olika bakgrunder och därmed olika förutsättningar för etablering på svensk arbetsmarknad. Beskrivs gruppen efter deras utbildningsbakgrund finns en stor spännvidd från personer med mycket liten utbildning till personer med långa eftergymnasiala utbildningar. Diagrammet nedan följer inskrivna utomeuropeiskt födda utifrån utbildningsnivå. Sedan 2009 har antalet med utbildning kortare än gymnasiet ökat markant och gruppen har nästan sexdubblats sedan år 2009. Även antalet med eftergymnasial utbildning har ökat kraftigt (fyrdubblats) sedan 2009. För en del krävs grundläggande utbildning för att vara gångbara på arbetsmarknaden, medan andra bör ha kortare väg till jobben genom riktade insatser så som validering av befintliga yrkeskunskaper och språkträning.

Källa: Arbetsförmedlingen

Diagrammet nedan visar hur fördelningen utifrån utbildningsnivå ser ut för utrikesfödda i oktober 2017.

Utbildningsnivå bland utomeuropiskt födda inskrivna arbetskösa 16 - 64 år, i Kronobergs län

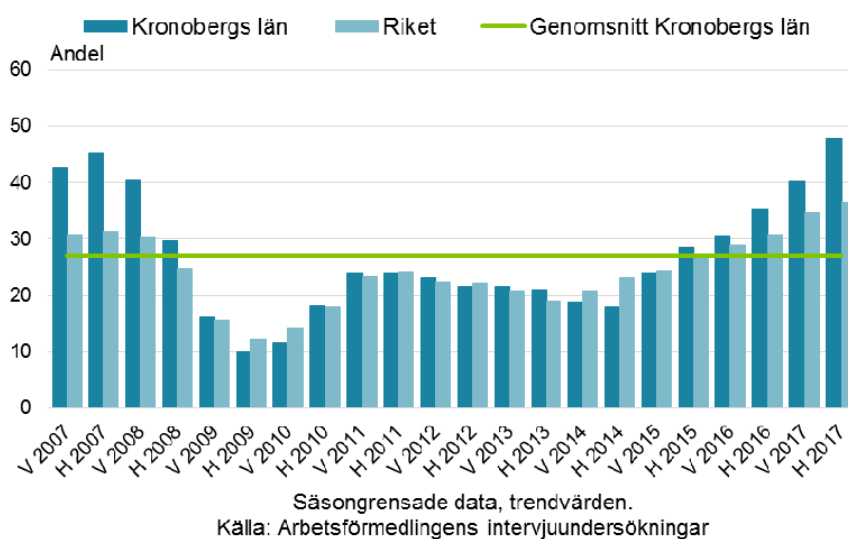

Källa: Arbetsförmedlingen, oktober 2017

Matchningsläget på länets arbetsmarknad

Den brist- och överskottssituation som finns på arbetsmarknaden påverkas långsiktigt av en rad faktorer, exempelvis demografisk utveckling och utbildningsnivå bland befolkningen. På kort sikt är konjunkturförändringar en kraftigt bidragande orsak till hur brist- och överskottsyrken utvecklas. Ett starkare konjunkturläge innebär ofta att arbetsgivare har svårare att rekrytera personal. Länets arbetsmarknad karaktäriseras inom vissa branscher av en obalans när det kommer till utbud och efterfrågan av arbetskraft. Denna obalans har förstärkts ytterligare under senare tid. Allt fler arbetsgivare upplever att det är svårt med rekrytering av ny personal. Detta hänger samman med en stark konjunktur, men också en eftersläpning i kompetensförsörjningen och i vissa fall också på demografiska faktorer. Orsakerna till brist på kompetent arbetskraft varierar mellan olika yrken. Inom vissa yrkesgrupper examineras för få från utbildningar och vissa andra yrken har inte tillräcklig attraktionskraft för att täcka upp behovet.

Brist på arbetskraft i Kronobergs län, privata arbetsgivare

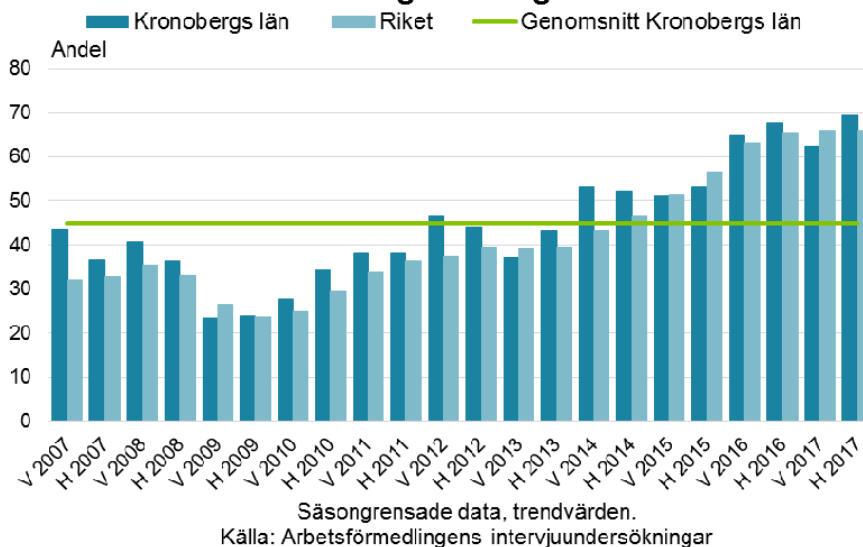

Den upplevda bristen på arbetskraft inom det privata näringslivet har successivt ökat de senaste åren. Höstens intervjuundersökning förstärker bilden av att den upplevda bristen har skärpts ytterligare. Precis som tidigare prognoser har förutspått har bristen ökat och breddats till fler branscher. Särskilt tydligt upplevs rekryteringsproblemen inom byggverksamhet, hotell och restaurang, finansiell verksamhet- och företagstjänster. Även IT-branscherna har svårt att genomföra de rekryteringar de har behov av på grund av arbetskraftsbristen. Likaså upplevs bristen öka för vissa yrken inom industrin i takt med att efterfrågeläget skruvats upp.

Att bristen på arbetskraft inom den privata sektorn fortsätter öka är allvarligt. Länets arbetsmarknad börjar uppleva ett allt mer ansträngt matchningsläge och det sätter spår på längre sikt. Vissa branscher upplever än så länge inga större rekryteringsproblem, men det kan trots det finnas svårigheter att rekrytera vissa yrkesgrupper. Inom handel är det exempelvis relativt enkelt för arbetsgivarna att rekrytera då många söker jobb inom sektorn, inte minst ungdomar. Dock blir det allt vanligare med specifika krav på så kallade mjuka kompetenser, exempelvis servicekänsla, social förmåga och empati.

Länets offentliga sektor fortsätter att ha mycket stora rekryteringsproblem och dessa ökar trendmässigt. Nästan tre av fyra verksamheter upplevde att det var svårt att hitta efterfrågad kompetens vid rekrytering det senaste halvåret. Bristen ligger långt över det historiska genomsnittet för länet. Situationen inom offentlig sektor, och då främst inom vård och omsorg samt utbildningsväsendet, blir allt mer ohållbar. Detta har pågått under flera år och konsekvenserna är allvarliga. Det har blivit allt svårare att hitta den arbetskraft man söker och verksamheten påverkas på grund av detta. Det är bland annat svårt att hitta sjuksköterskor, läkare, undersköterskor, förskollärare och lärare i grund- och gymnasieskola.

Brist på arbetskraft i Kronobergs län, offentliga arbetsgivare

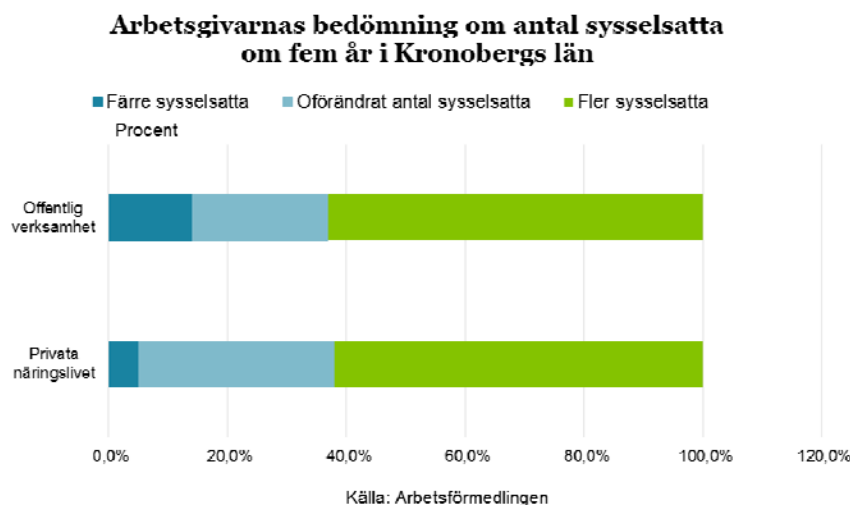
Inom flera yrken finns det många arbetssökande som är anställningsbara samtidigt som läget är det motsatta inom en rad andra yrken. Kraven på arbetsmarknaden är höga och det ställs allt hårdare krav i takt med att teknik och arbetsuppgifter blir mer avancerade. Matchningsläget i länet blir allt mer ansträngt med en stark konjunktur, pensionsavgångar och när befolkningens struktur förändras. Samtidigt förändras utbudet på arbetsmarknaden och andelen inskrivna arbetslösa som har en kortare utbildning ökar. Det innebär utmaningar när det kommer till matchningen, då det i princip ställs krav på en genomförd gymnasieutbildning på arbetsmarknaden idag. Ungefär tre av fyra inskrivna arbetslösa i

länet står längre ifrån arbetsmarknaden och det krävs aktiva insatser från Arbetsförmedlingen och andra aktörer för att dessa ska kunna matchas mot de jobb som finns. Det är väldigt viktigt att ha en välfungerande matchning för att samhällsekonomin ska ha en god utveckling. Därför är det också viktigt att belysa situationen när det kommer till att matcha utbud mot efterfrågan.

Bristsituationens utveckling på längre sikt

I Arbetsförmedlingens intervjuundersökning får arbetsgivarna varje höst bedöma utvecklingen av sysselsättning på fem års sikt. Eftersom politiska beslut kan komma att påverka utvecklingen på både kort och lång sikt, särskild politiskt styrda verksamheter, kan det vara svårt att veta med en stor säkerhet om rekryteringsplaner på fem års sikt. Trots detta ser länets arbetsgivare inom såväl privata som offentliga sektorn fler sysselsatta i sina verksamheter.

I diagrammet nedan dimensioneras arbetsgivarnas bedömningar. Två av tre arbetsgivare inom det privata näringslivet tror på fler sysselsatta. Något högre andel anges inom den offentliga sektorn.

Vid en överblick av sysselsättningsstrukturen utifrån ålder i Kronobergs län kan det uträknas att 9,5 procent av de sysselsatta tillhör gruppen 60 - 64 år, vilket motsvarar drygt 8 600 personer.⁹ När arbetsgivarna fick prognostisera om huruvida de framtida pensionsavgångarna kommer att ersättas, svarade 95 procent inom offentlig verksamhet att de kommer att ersättas. Även inom den privata sektorn beräknas pensionsavgångarna att ersättas i mycket hög utsträckning, då drygt 90 procent svara jakande. Merparten av arbetsgivarna önskar ersätta rekryteringarna i huvudsak med samma kompetenser eller högre. Detta ställer

⁹ SCB, RAMS 2105, 16-64 år

större krav på utbildningsväsendets funktionssätt men också på individer att erhålla rätt utbildning för att möta arbetsmarknadens krav.

Om rådande bristsituation inte återhämtar sig på ett effektivt sätt kommer matchningen mellan utbud och efterfråga på arbetsmarknaden att vara än mer ansträngd. De svåraste bristnivåerna återfinns redan inom offentliga verksamheter och det är just inom denna sektor som i stort sett samtliga pensionsavgångar behöver ersättas. Kompetenstillförseln på länets arbetsmarknad inom både privat och offentlig sektor kommer att vara en avgörande faktor för att bibehålla senaste årens positiva sysselsättningstillväxt. Attraktionskraften för de strategiskt viktiga bristyrkena i länet behöver ökas för att kunna bibehålla rådande välfärd.

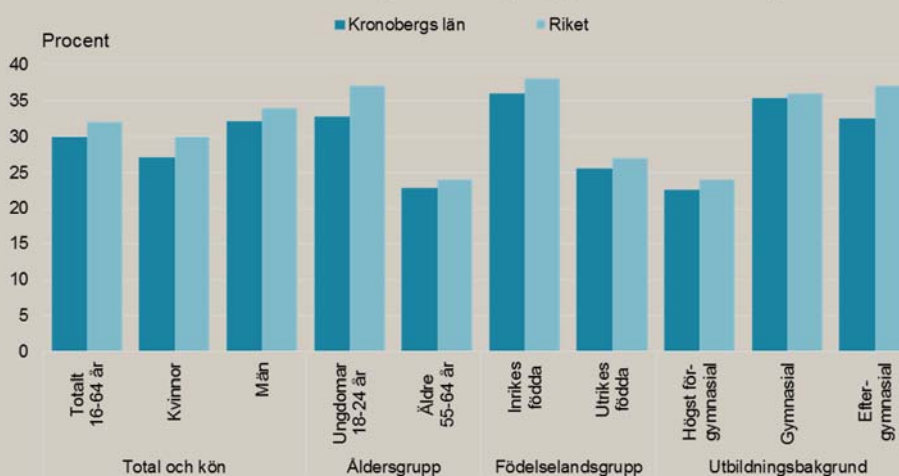
Den regionala bilden blir än mer komplex vid en fördjupning på lokal nivå. Bristsituationen varierar mycket mellan länens kommuner. Svårigheterna för arbetsgivare att hitta rätt kompetens ökar ju mindre kommunen är. Det är också en skillnad mellan orter i länet, där arbetsgivare i mindre orter upplever större utmaning att hitta personal. Förutom de formella kompetenserna krävs det ofta en större flexibilitet hos arbetstagarna.

Avslutningsvis blir länets attraktionskraft som helhet allt viktigare för att behålla och få kompetensen inom länets gränser även sett ur ett längre perspektiv.

Fördjupning: Uppföljning av inskrivna arbetslösa efter ett år

Ett sätt att identifiera faktorer som kan ha betydelse för utflödet till arbete är att följa upp inskrivna arbetslösa under ett år. Diagrammet nedan illustrerar andel inskrivna arbetslösa i Kronobergs län i december 2015, som 12 månader senare (december 2016) har påbörjat någon form av arbete. Denna fördjupning syftar till att belysa resultaten utifrån variablerna kön, ålder, födelseregion samt utbildningsnivå. Resultatet i Kronobergs är genomgående något lägre än utfallet för riket men följer samma mönster.

Andel inskrivna arbetslösa i december 2015 i arbete efter 12 månader fördelat på olika grupper i Kronobergs län

Källa: Arbetsförmedlingen

Bland de inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen i länet i december 2015 hade nästan en tredjedel ett år senare, i december år 2016, påbörjat någon form av arbete. Bland kvinnor hade 27 procent övergått till arbete och bland män hade motsvarande 32 procent påbörjat arbete efter ett år.

Ålder har påverkat utflödet till arbete. Bland unga, 16-24 år, som var inskrivna i december 2015 hade 33 procent arbete efter ett år. Ungdomar är ofta flexibla på arbetsmarknaden och gynnas därför mycket av tider med god konjunktur då möjligheterna till kortare anställningar och deltidsjobb ökar. I ålderskategorin 55-64 år, som generellt står längre från arbetsmarknaden, hade 23 procent av de inskrivna arbetslösa i Kronobergs län i december år 2015 påbörjat arbete efter ett år. Resultaten visar tydligt att personer 55-64 år i mindre utsträckning övergår till arbete än yngre åldersgrupper.

Även födelseregion har effekt på resultatnivåerna. Bland de inskrivna arbetslösa i december år 2015 hade 36 procent av de inrikes födda påbörjat arbete efter ett år. Av de inskrivna arbetslösa som var utrikes födda hade 26 procent arbete efter ett år. Inom gruppen utrikes födda finns en stor variation beroende på vistelsetiden i Sverige och möjligheterna att snabbt hitta ett arbete varierar därefter.

Diagrammet bekräftar att utbildning är en viktig variabel för att komma ut i arbete och att skiljelinjen för möjligheterna på arbetsmarknaden går mellan dem som har och inte har fullständiga gymnasiebetyg. Bland de inskrivna arbetslösa med högst förgymnasial utbildning hade 23 procent fått arbete efter ett år. Det kan jämföras att 36 procent av de med gymnasial utbildning och 32 procent av de med eftergymnasial utbildning.

Utmaningar på länets arbetsmarknad

I detta avsnitt diskuteras några av de kommande årens utmaningar på arbetsmarknaden i Kronobergs län. Som framkommit i föreliggande prognos väntas den goda konjunkturen fortsätta även under nästkommande år med ökade förväntningar på efterfrågeläget för arbetsgivarna över nästan alla branscher i Arbetsförmedlingens undersökning, och ett ökat behov av offentliga tjänster. Utvecklingen innebär utmaningar kring matchningen på arbetsmarknaden, utrikes föddas inträde på arbetsmarknaden och att motverka långa tider i arbetslöshet.

Matchningen en utmaning på länets alltmer tudelade arbetsmarknad

Den goda konjunkturen som väntas fortsätta även under nästkommande år gör att utmaningarna på länets arbetsmarknad tillspetsas. Samtidigt som behovet av arbetskraft ökar faller inte arbetslösheten i samma utsträckning. Bakom det ligger ett rekryteringsbehov för särskilda kompetenser som många gånger inte matchar kompetensen som finns lokalt bland länets inskrivna arbetslösa. Brist på arbetskraft riskerar att skapa flaskhalsar för fortsatt sysselsättningsutveckling och tillväxt och bromsa välfärdens finansiering.

Utmaningen behöver mötas från flera håll på olika nivåer. Matchningen av faktisk kompetens behöver förbättras samtidigt som den regionala matchningen breddas. För att minska glappet mellan vad arbetsgivare efterfrågar och kompetensen hos de arbetsökande, kan olika insatser för att stärka de korttidsutbildades situation på arbetsmarknaden också vara aktuella. För att forma kompetens utifrån arbetsgivare önskemål kan insatser såsom praktik och arbetsplatsförlagda utbildningar vara del av sådana insatser.

Arbetsplatsförlagda utbildningar skulle också kunna vara en väg för att fullfölja gymnasieutbildning, som nu närmast är en förutsättning för att få jobb. Även här ligger utmaningen i förutsättningarna till samverkan mellan berörda aktörer, exempelvis utbildningsanordnare och arbetsgivare. Det ställer stora krav på flexibilitet och kvalitetsuppföljning, men skulle minska avståndet mellan skola och arbetsliv.

Vi behöver skapa förutsättningar för fler att slutföra gymnasieutbildning och välja utbildningsvägar som motsvarar behoven på arbetsmarknaden i fokus. Ansvaret delas av olika politikområden, däribland utbildningspolitiken och omfattar en rad olika aktörer i samhället. Bland annat behöver kunskapen och informationspridningen om behoven av arbetskraft inom olika yrkesområden öka. I det arbetet är såväl Arbetsförmedlingen som skolornas studie- och yrkesvägledare, utbildningsanordnare och länets arbetsgivare viktiga. Ur ett sådant perspektiv är även möjligheten att kunna genomföra gymnasieutbildning i vuxen ålder av stor vikt.

Även universitet och högskolor har en mycket viktig roll för att trygga kompetensförsörjningen och utbudet på eftergymnasialt utbildade i en rad yrken inom såväl offentliga som privata tjänster. Oberoende av konjunkturläge har länets arbetsgivare signalerat att det råder brist på arbetskraft med önskad kompetens inom vissa yrkesområden. Det rör då närm-

ast en strukturell brist med negativa konsekvenser för samhällsekonomin. Ur det hänseendet är det viktigt att det finns tillräckligt med utbildningsplatser för de yrken där bristen finns.

Utrikes föddas inträde avgörande för länets arbetsmarknad

Utmaningarna på arbetsmarknaden omfattar även utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden. De utgör ett starkt potentiellt tillskott av arbetskraft för länets arbetsgivare i ett läge när efterfrågan på arbetskraft är stark och arbetslösheten bland inrikes födda är låg. Utrikes föddas etablering har också positiva effekter för arbetskraftsutvecklingen i ett läge med demografiska utmaningar med åldrande befolkning och stora barnkullar i behov av offentliga tjänster och minskande inrikes födda i arbetsför ålder.

Att etablera sig på arbetsmarknaden för den som nyss kommit till Sverige är en process som tar tid. Delvis handlar det om att lära sig ett nytt språk och nya kulturella koder. Bristen på upparbetade nätverk försvårar också personernas etablering på arbetsmarknaden, inte minst eftersom många rekryteringsvägar går via informella nätverk. För att öka sina chanser på arbetsmarknaden behöver individerna därutöver bygga upp såväl humankapital som socialt kapital.

Ökningen i antal inskrivna arbetslösa beror på att den utomeuropeiska invandringen har ökat och att gruppen i ökad utsträckning har kommit till Arbetsförmedlingen, inte för att arbetsmarknadssituationen för gruppen har försämrats. Situationen för gruppen på arbetsmarknaden är dock tuff varför det framöver sannolikt lär bli en stor ökning av utomeuropeiskt födda med långa arbetslöshetstider. Arbetsmarknadspolitikens insatser för att stärka etablering och integrering för personer ur denna grupp är därför viktig. Inte minst är utbildningsinsatser, gärna i kombination med praktik och andra arbetsplatsförlagda inslag, viktiga för att öka chanserna till arbete.

Det är viktigt att belysa att gruppen utomeuropeiskt födda inte är en homogen grupp. Inom gruppen finns personer med mycket begränsad utbildningsbakgrund och personer med både högre utbildning och kvalificerad yrkeserfarenhet. Insatserna för gruppen måste därför utgå från de enskilda individernas förutsättningar och behov. För en del behövs grundläggande utbildningsinsatser och för andra handlar det exempelvis om ekvivalering av tidigare utbildningar och validering av yrkeserfarenheter.

De så kallade snabbspåren är särskilda insatser där Arbetsförmedlingen har regeringens uppdrag att samordna och genomföra snabbare vägar för nyanlända som har utbildning eller yrkeserfarenhet som efterfrågas på den svenska arbetsmarknaden. Snabbspår har upprättats för exempelvis ingenjörer, yrkesförare, målare, kockar, slaktare, administrativ personal, lärare, läkare, sjuksköterskor, tandläkare och apotekare. Detta är områden som Arbetsförmedlingen har identifierat som bristyrken och där arbetsgivare och fackförbund är överens om inriktningen. Relativt ny är också insatsen moderna beredskapsjobb där målgrupperna är nyanlända eller långtidsarbetslösa.

En annan insats för denna grupp genom Arbetsförmedlingen är instegsjobb som är ett särskilt anställningsstöd med nyanlända invandrare som målgrupp. Insatsen innebär att en subventionerad anställning kombineras med svenskundervisning för invandrare.

Som grupp har de utomeuropeiskt födda ett lågt arbetskraftsdeltagande och särskilt lågt är det bland kvinnorna. Här finns utmaningar både vad gäller att öka arbetskraftsdeltagandet och att öka integrationen av dessa personer, vilket i mångt och mycket är två sidor av samma mynt. Arbete och sysselsättning är en central komponent i integrationsarbetet, både för att ta vara på människan som resurs och för att inkludera människor i samhällsgemenskapen och motverka utanförskap.

Motverka långa tider i arbetslöshet

Även i ett gott konjunkturläge finns också utmaningen att motverka långa tider i arbetslöshet. De behov av arbetskraft som speglas i arbetsgivares anställningsplaner utgör ett gynnsamt läge för att proaktivt förebygga långa tider i arbetslöshet.

Arbetslösa som riskerar långa arbetslöshetstider är inte en homogen grupp. De har såväl gemensamma som individuella utmaningar. Många återfinns bland de som genomsnittligt har en utsatt ställning på arbetsmarknaden: högst förgymnasial utbildning, arbetslösa med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, arbetslösa i åldrarna 55-64 år och arbetslösa utomeuropeiskt födda.

Vägledning och utbildning är viktigt för att motverka långa tider i arbetslöshet. För de med svag förankring på arbetsmarknaden är insatser som kan skapa nätverk och kontakter med arbetsgivare såsom arbetspraktik viktiga, liksom informationsspridning för arbetsgivare om anställningsstöd för den som varit utan arbete längre tid, liksom för nyanlända. För personer med funktionsnedsättning kan Arbetsförmedlingen erbjuda anpassning till arbete samt anställningar med lönesubventioner. Dessa insatser, tillsammans med en aktiv vilja från arbetsgivarna i länet kommer att vara viktiga för att påskynda vägen till arbete för personer med funktionsnedsättning.

Bilagor

Bilaga 1. Metod och urval

Historia och syfte

Arbetsförmedlingen har gjort prognoser sedan 1960-talet. Den nuvarande metodiken infördes i mitten av 1990-talet. Samtidigt infördes ett enhetligt intervjuformulär. Sedan dess har intervjuformuläret utvecklats och antalet frågor har blivit fler.

Syftet med prognosarbetet är att ge Arbetsförmedlingen detaljerad kunskap om läget och framtidsutsikterna på arbetsmarknaden, vilket är viktigt för förmedlingens arbete med vägledning. Prognosarbetet stödjer på så sätt Arbetsförmedlingens kärnuppgift som är att matcha arbets sökande mot arbetsgivarnas rekryteringsbehov. Det sammanställda materialet är också ett viktigt underlag för planeringen av verksamheten på såväl lokal som central nivå. Ytterligare ett viktigt syfte med Arbetsförmedlingens prognoser är att informera och påverka externa aktörer. Arbetsförmedlingen publicerar en nationell och 21 regionala prognoser två gånger per år, i juni och december.

Metod och undersökningens genomförande

Arbetsförmedlingens prognoser baseras på intervjuer med ett mycket stort antal privata och offentliga arbetsgivare. Intervjuerna görs av arbetsförmedlare och svaren inhämtas genom samtal med arbetsgivarna vid ett besök eller per telefon. Motivet till detta arbets sätt är att den ansvarige arbetsförmedlaren ska ha möjlighet att ställa följdfrågor, bland annat för att minska risken för missförstånd kring frågornas syfte och innehåll.

Frågorna handlar bland annat om arbetsgivarnas bedömningar om efterfrågan på varor och tjänster. Vidare ställs frågor om företagets kapacitetsutnyttjande, antal anställda, rekryteringsbehov, bristyrken samt löneutveckling. På motsvarande sätt får de offentliga arbetsgivarna frågor om utvecklingen för sin verksamhet samt om eventuell övertalighet. Uppgifterna inhämtas under sekretesskydd enligt SFS 2009:400 (Offentlighets- och sekretesslagen) 28 kap 12§. Arbetsgivarna har ingen juridiskt bindande skyldighet att delta i Arbetsförmedlingens undersökning.

Resultaten av intervjuundersökningen utgör den viktigaste källan till prognosbedömningarna. En analys och sannolikhetsbedömning av svaren görs dock även med hjälp av annan statistik och med hänsyn till andra faktorer som påverkar utvecklingen på arbetsmarknaden.

Urval och svarsfrekvenser

Basen för Arbetsförmedlingens prognoser är intervjuer med ett representativt urval av arbetsställen^[3] hämtade från Statistiska centralbyråns (SCB) företagsregister. Från och med 2013 avser urvalen arbetsställen med minst fem anställda. För arbetsställen med fler än

^[3] Med arbetsställe avses ett företags lokala arbetsplats.

100 anställda är undersökningen en totalundersökning. Urvalet är stratifierat utifrån näringsgren (enligt SNI 2007), arbetsställestorlek^[4] och region. Samma urval används normalt i ett år (två prognostillfällen) innan det byts ut mot ett nytt. Urvalet är anslutet till SCB:s Samu-system.

För att vara en urvalsundersökning är antalet intervjuade arbetsställen stort vilket gör att tillförlitligheten totalt sett bedöms som god. I den senaste undersökningen ingick 370 arbetsställen inom det privata näringslivet i Kronobergs län och svarsfrekvensen blev 75,2 procent. Det sker även intervjuer med representanter för olika verksamhetsområden i landets samtliga kommuner och landsting samt med ett antal statliga arbetsgivare. I den senaste undersökningen ingick 60 offentliga arbetsgivare i urvalet i Kronobergs län och svarsfrekvensen uppgick till 92,4 procent.

^[4] Urvalet är fördelat på följande storleksklasser: 5-9, 10-19, 20-49, 50-99 samt 100- anställda.

Bilaga 2. Definitioner

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator för näringslivet

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator visar arbetsgivarnas bedömningar av hur efterfrågeläget kommer att utvecklas under de kommande 6 månaderna. Indikatorn bygger på underlag från Arbetsförmedlingens intervjuundersökning och presenteras för det privata näringslivet. Värdet 100 motsvarar det historiska genomsnittet, och indikerar därmed ett normalt förväntningsläge. Värden över 100 visar ett starkare förväntningsläge än normalt och värden över 110 ett mycket starkare förväntningsläge än normalt. På motsvarande sätt visar värden under 100 ett svagare förväntningsläge än normalt och värden under 90 ett mycket svagare förväntningsläge än normalt.

Nettotal

Nettotalen är ett mått på arbetsgivarnas förväntningsläge. Talen beräknas som den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan på deras varor och tjänster kommer att öka minus den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan kommer att minska.

Inskrivna arbetslösa

Inskrivna arbetslösa är summan av öppet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd. Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik tillhör inte Sveriges officiella statistik. Den officiella arbetslöshetsstatistiken redovisas av Statistiska centralbyrån (SCB) i deras Arbetskraftsundersökning (AKU).

Registerbaserad arbetskraft

Den registerbaserade arbetskraften utgörs av:

1. Den förvärvsarbetande nattbefolkningen (enligt SCB:s Registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS).
2. Öppet arbetslösa (inskrivna på Arbetsförmedlingen).
3. Personer i program med aktivitetsstöd (inskrivna på Arbetsförmedlingen).

Den registerbaserade arbetskraften används för att redovisa andelen arbetslösa i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Samtliga uppgifter avser åldersgruppen 16-64 år.

Bilaga 3. Arbetslöshetens sammansättning

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft i respektive grupp, genomsnitt av kvartal 2 2017 och kvartal 3 2017, Kronobergs län

Källa: Arbetsförmedlingen och SCB (RAMS)

Kommun	Totalt 16-64 år	Kvinnor	Män	Unga 18-24 år	Äldre 55-64 år	Inrikes födda	Utrikes födda	Utbildning		
								Högst för- gymnasial	Gymnasial	Efter- gymnasial
Uppvidinge	9,3	8,8	9,7	11,0	4,1	2,7	34,4	22,1	4,8	9,3
Lessebo	14,6	13,8	15,2	21,9	6,9	3,8	46,4	34,6	7,7	11,8
Tingsryd	7,7	8,0	7,5	13,1	4,2	3,2	34,4	20,9	4,1	8,1
Alvesta	8,8	9,2	8,4	14,6	4,8	2,9	32,3	24,9	5,0	6,6
Älmhult	7,5	7,6	7,4	12,5	4,8	2,9	23,9	20,3	4,9	6,8
Markaryd	11,3	11,4	11,1	17,4	6,3	4,1	35,3	26,4	6,5	10,8
Växjö	8,0	7,7	8,3	10,6	6,1	3,5	26,7	29,5	6,3	5,0
Ljungby	6,6	6,8	6,5	8,9	4,4	3,3	21,3	21,0	4,2	5,5
Kronobergs län	8,3	8,2	8,4	11,8	5,4	3,3	28,5	25,9	5,5	6,0
Riket	7,4	7,0	7,7	10,1	6,2	3,9	21,9	22,4	5,8	5,0

Fakta om prognosen

Arbetsmarknadsutsikterna för Kronobergs län är en del av Arbetsförmedlingens prognosarbete.

På vår webbplats arbetsformedlingen.se/prognoser kan du läsa mer om vårt prognosarbete. Där hittar du även arbetsmarknadsutsikter för alla län och för landet som helhet.

Om du är intresserad av mer information om framtidsutsikterna för ett speciellt yrke rekommenderar vi vår webbapplikation *Yrkeskompassen*. Se arbetsformedlingen.se/yrkeskompassen. Där beskriver vi jobbmöjligheterna det närmaste året för nära 200 yrken. Dessa yrken täcker tillsammans cirka 80 procent av arbetsmarknaden. För drygt hälften av yrkena bedöms även jobbmöjligheterna under de närmaste fem och tio åren.

I rapporten *Var finns jobben?* presenteras en sammanfattning av yrkesprognoserna per yrkesområde på riksnivå. I broschyren *Jobbmöjligheter*, som publiceras länsvis, presenteras yrkesprognoser på regional nivå.